2017-078

Archeologienota Harelbeke Generaal Deprezstraat 16

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

26-5-2017

Titel: Archeologienota Harelbeke Generaal Deprezstraat 16

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017D393

Intern projectnummer: 2017.078

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Harelbeke, Generaal Deprezstraat 16

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X 75318 en Y 169868 ; X 75650 en Y 170180

Kadastergegevens: Harelbeke, afdeling 2, sectie B, nrs. 435K2, 435E2, 435F2, 453N, 453M, 453L, 560T, 560W (zie figuur 1 en 6)

Topografische kaart: zie figuur 4 en 5

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Bruno Ranson (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 26/05/2017

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 6

2. BUREAUONDERZOEK 7

2.1. HUIDIGE TOESTAND 7
2.2. GEPLANDE WERKEN 9
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING 10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING 10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 13
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING 15
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING 16
2.4. HISTORISCHE SITUERING 19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING 26

3. SYNTHESE 29

3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 29
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK 30
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM 31
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM 32
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 32

4. SAMENVATTING 34

5. BIBLIOGRAFIE 35

6. BIJLAGES 36

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te 8530 Harelbeke Generaal Deprezstraat 16, gelegen buiten woon- of recreatiegebied, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat, en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de stad Harelbelke in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.[1] Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers (hoofdzakelijk archeologen). Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt[2], de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius[3], een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.[4] Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.[5]

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/
[2] http://www.geopunt.be/kaart
[3] http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/
[4] http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/
[5] http://www.ngi.be/topomapviewer/

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

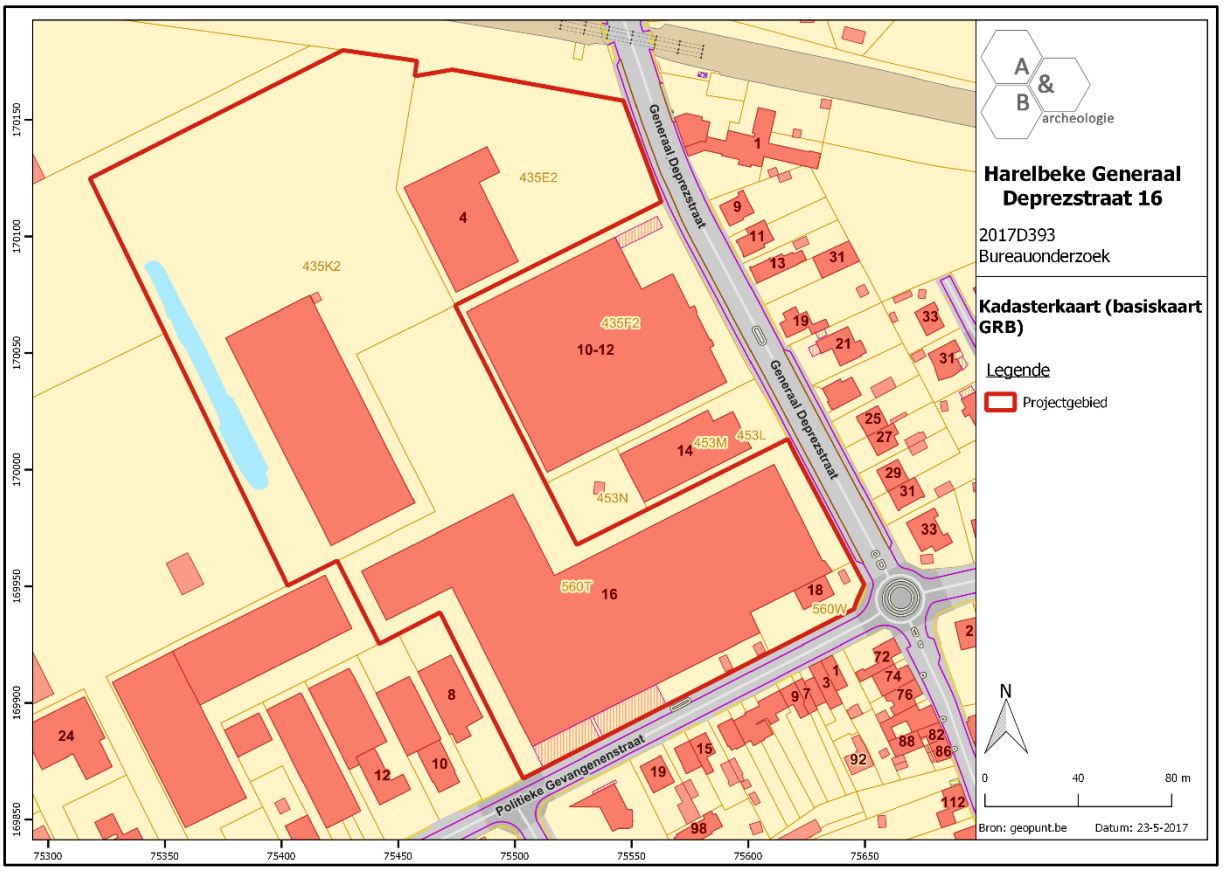
De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site in een landelijke gemeente, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

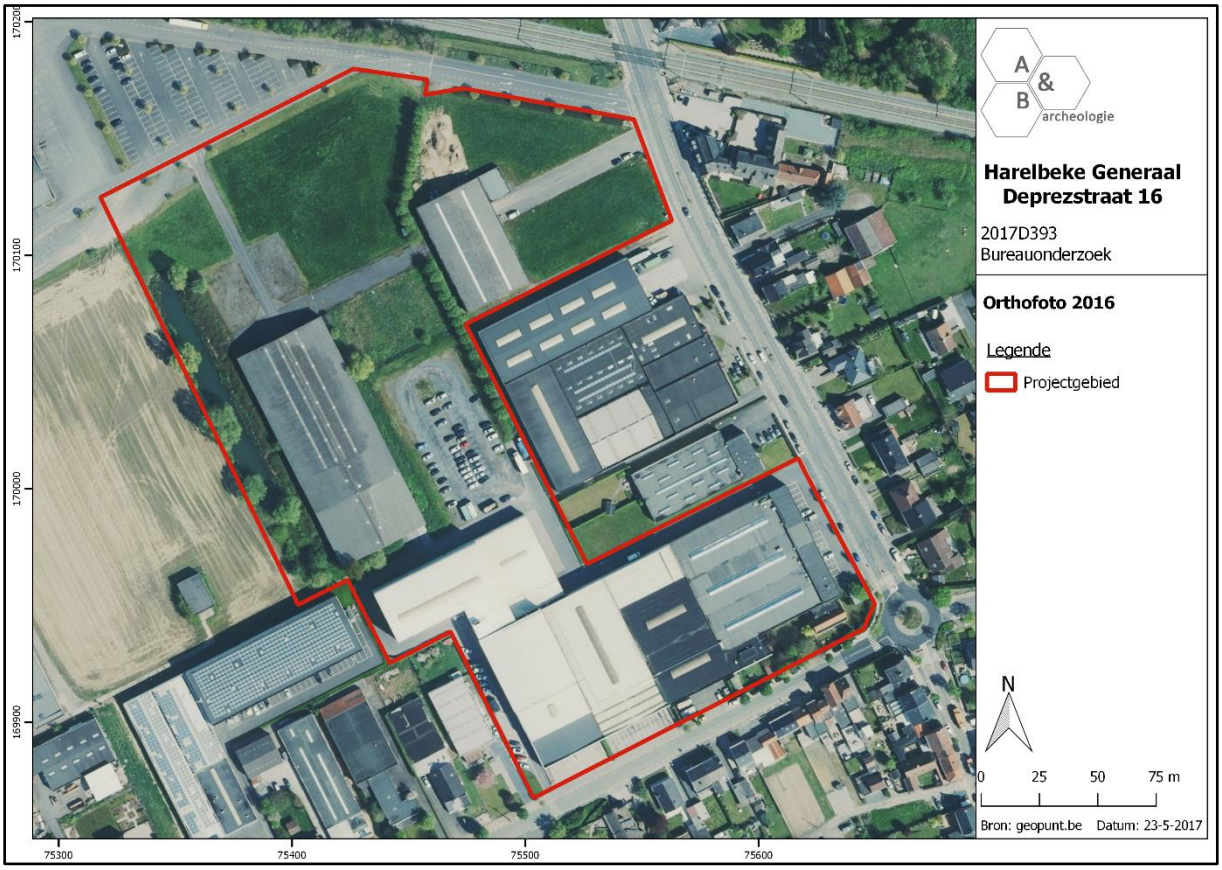
2.1. Huidige toestand

Het projectgebied bevindt zich in de West-Vlaamse stad Harelbeke, meer bepaald in het gehucht Stasegem. Het plangebied wordt begrensd door de Generaal Deprezstraat in het oosten, de Politieke Gevangenenstraat in het zuiden en de spoorweg Kortrijk-Oudenaarde in het noordwesten. Het plangebied maakt deel uit van een bedrijventerrein en is grotendeels bebouwd en verhard. Het noordelijk gedeelte bestaat voor het merendeel uit grasland, daarnaast zijn hier ook twee loodsen en stroken verharding aanwezig. In het noordwesten van het terrein is een brede gracht aanwezig.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 48.825m².

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

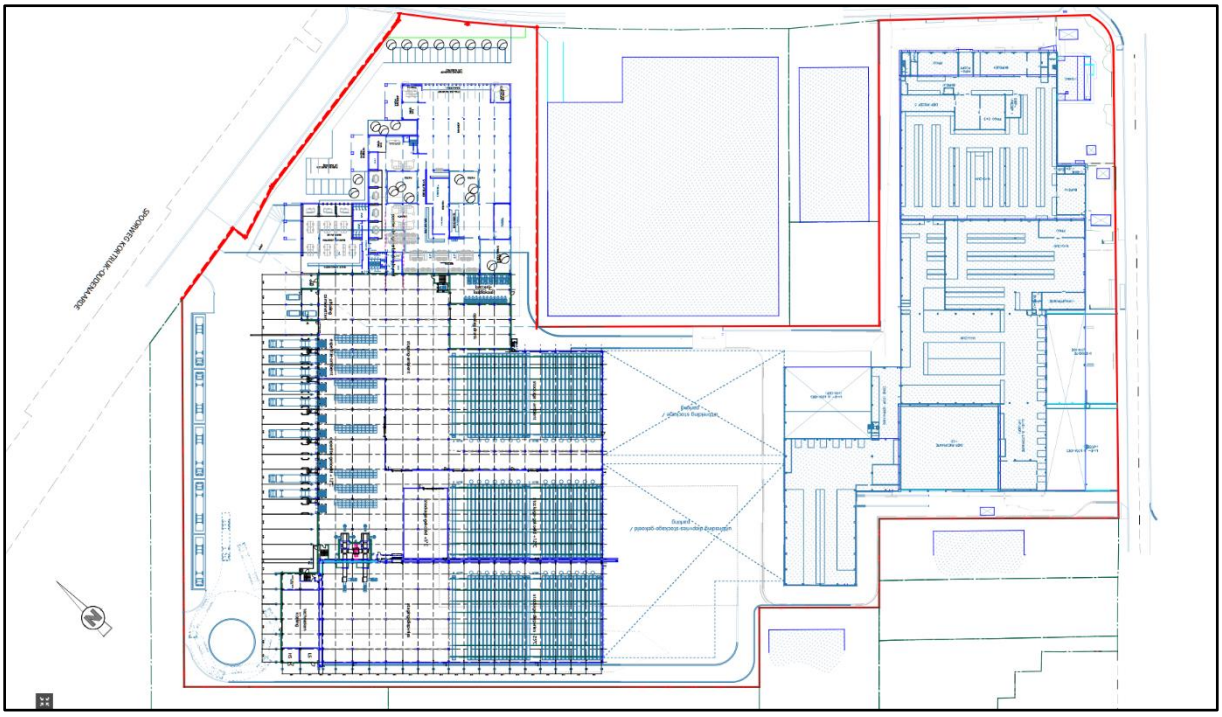
2.2. Geplande werken

Ter hoogte van het projectgebied zal een uitbreiding van een bedrijf plaatsvinden. Deze uitbreiding zal gebeuren op het noordelijke deel van het plangebied.

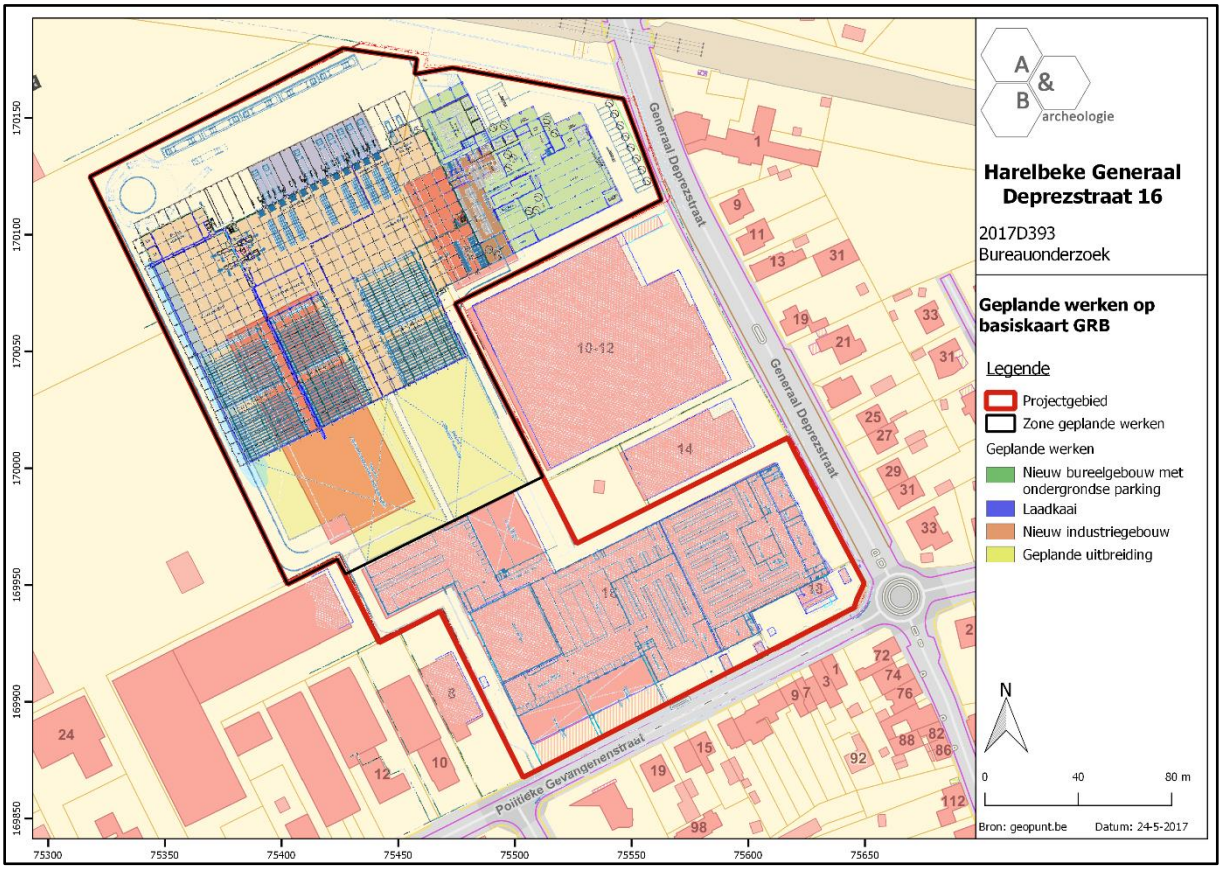
In eerste instantie zullen twee aanwezige loodsen gesloopt worden en zal aanwezige verharding verwijderd worden. Aanwezige bomen zullen gerooid worden. Nadien zal een nieuw industriegebouw (ca. 12 410m²) neergepoot worden met diepvriesruimtes, koelruimtes, en stockageplaatsen. Dit gebouw zal gefundeerd worden via paalfundering, waarbij de palen ongeveer 5m uit elkaar ingeplant worden. De zone waar de diepvriesruimtes gepland zijn, zal dieper (ca. 0,50m) aangelegd worden. Aan het gebouw wordt een laadkaai voorzien, dat bereikt kan worden via de Generaal Deprezstraat. Tussen het industriegebouw en de Generaal Deprezstraat worden een nieuw bureelgebouw voorzien. Onder dit gebouw (3 000 m²) zal een ondergrondse parking (2 950m²) voorzien worden.

Tussen de bestaande gebouwen en de nieuwe gebouwen wordt nog een uitbreiding van diepvriesruimte en stockageruimte voorzien. De detailplannen zijn nog niet gekend, aangezien deze werken op een later tijdstip ingepland worden.

Er kan verwacht worden dat de geplande werken een verstoring van het bodemarchief tot gevolg zal hebben, gezien de dense paalfundering van het industriegebouw en de aanleg van de ondergrondse parking onder de burelen. Daarnaast wordt ter hoogte van de nog uit te breiden zones waar nog geen detailplannen van bestaan, verwacht dat het bodemarchief verstoord zal worden gezien deze een gelijkaardige invulling krijgen.

Figuur 3 Uitsnede uit het inplantingsplan., in rood staat het projectgebied aangeduid (bron: initiatiefnemer).

Figuur 4 (bron: geopunt.be, initiatiefnemer).

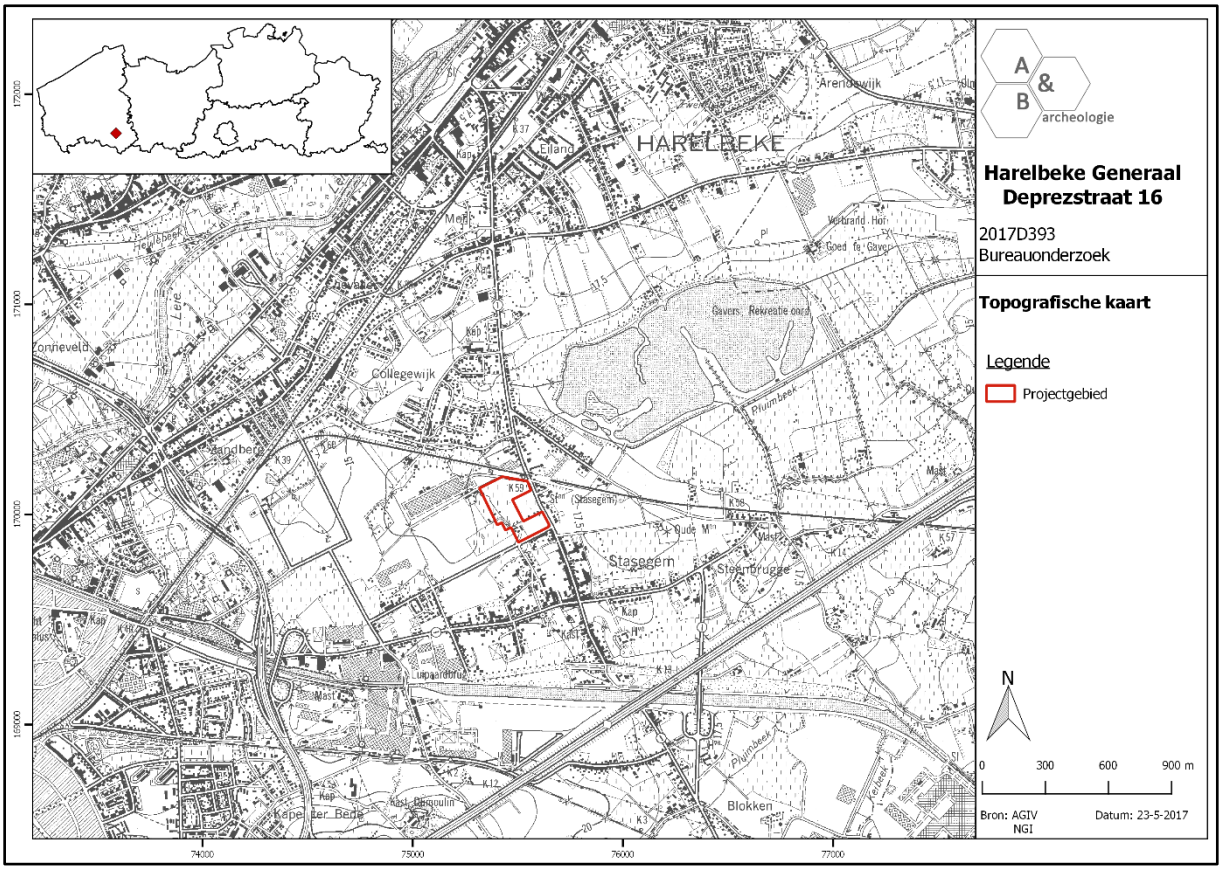
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

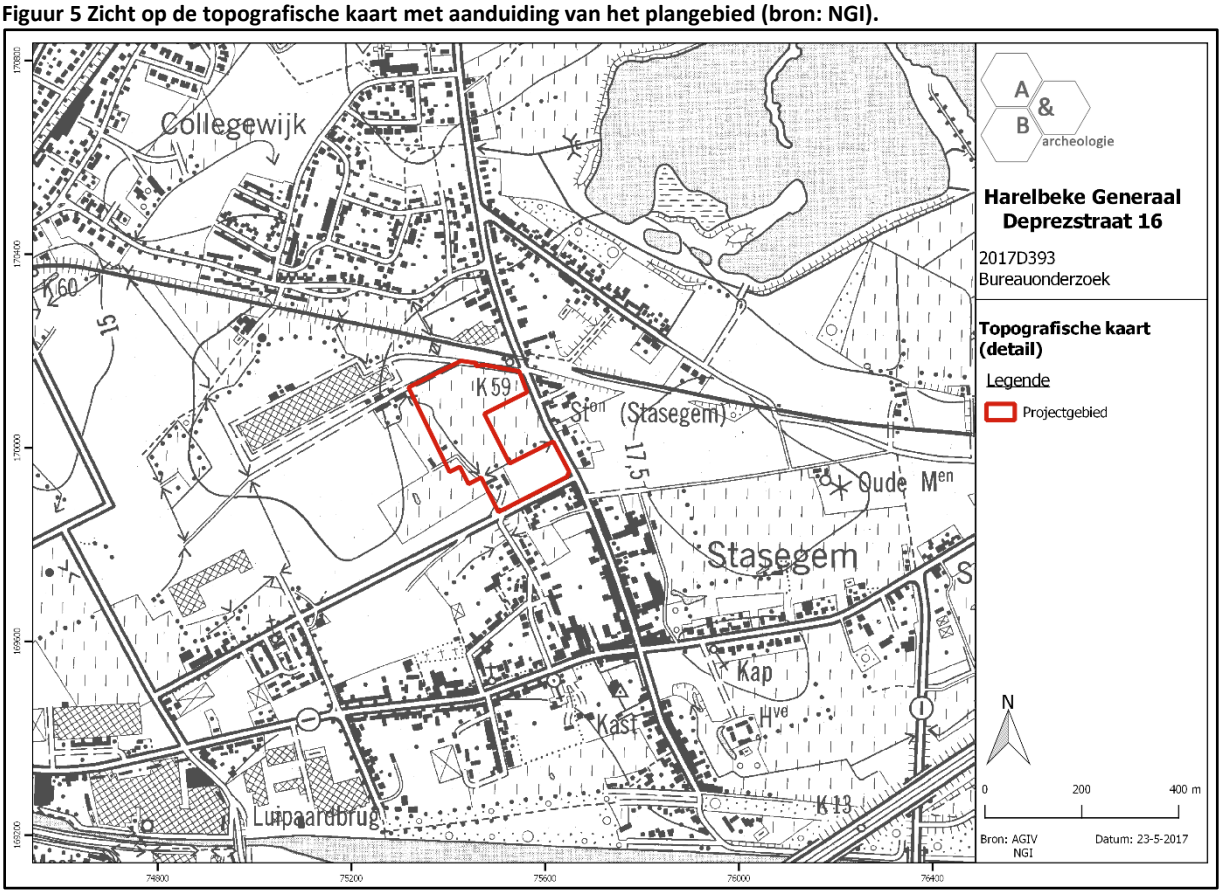
Het projectgebied bevindt zich in de stad Harelbeke. Harelbeke is in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen gelegen, aan de rivier de Leie. Naast Harelbeke-centrum behoren ook Stasegem, Bavikhove en Hulste tot het grondgebied. Harelbeke wordt in het noorden begrensd door Ingelmunster en Oostrozebeke, in het oosten door Ooigem (Wielsbeke), Beveren (Waregem) en Deerlijk, in het zuiden door Zwevegem, in het zuidwesten door Kortrijk, en in het westen door Kuurne en Lendelede.

Het plangebied zelf bevind zich in het nijverheidsgebied tussen Harelbeke en Stasegem, nabij de dorpskern van Stasegem. Het projectgebied wordt begrensd door de Generaal Deprezstraat in het oosten, de Politieke Gevangenenstraat in het zuiden en de spoorweg Kortrijk-Oudenaarde in het noordwesten. Kadastraal gezien zijn de percelen die deel uitmaken van het plangebied terug te vinden onder Harelbeke, afdeling 2, sectie B, nrs. 435K2, 435E2, 435F2, 453N, 453M, 453L, 560T, 560W.

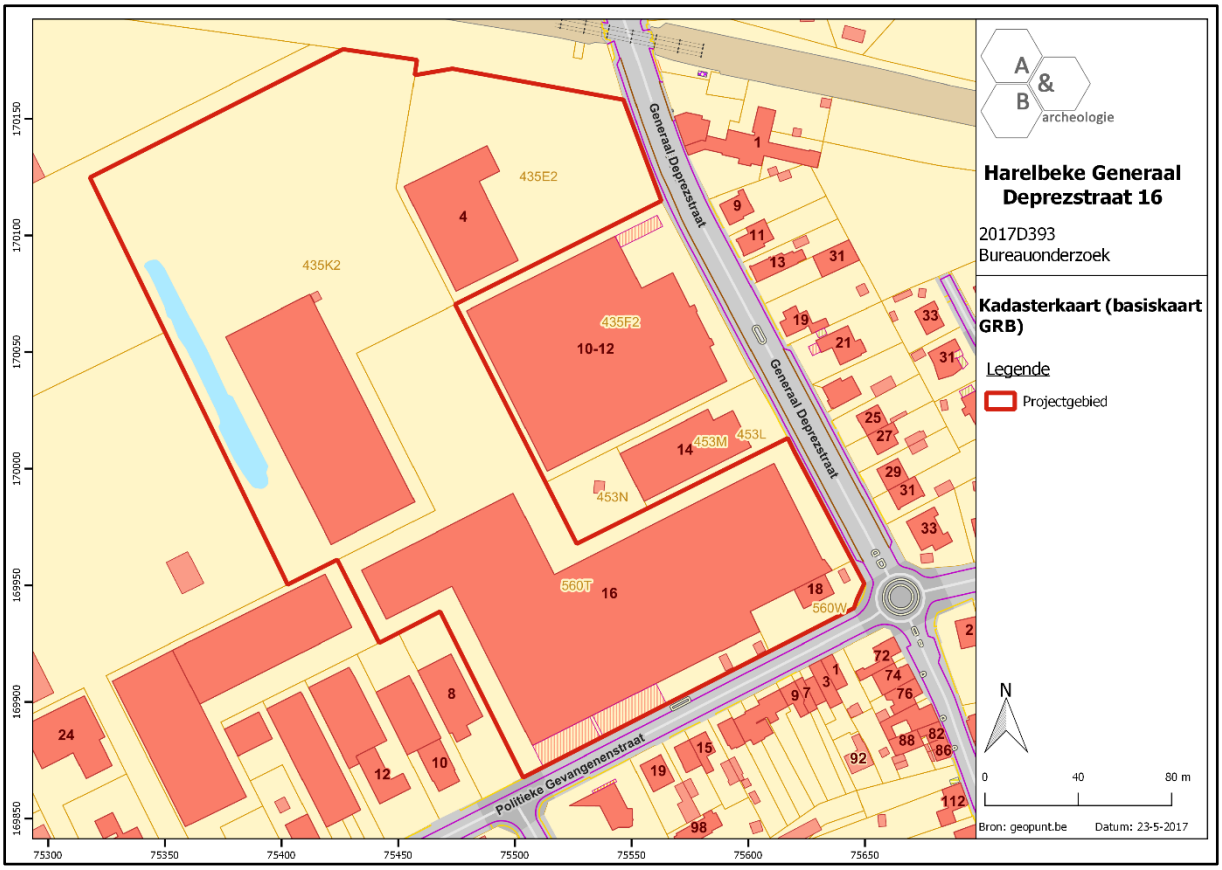
Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied gekarteerd als akkerbouw, industrie-en handelsinfrastructuur, bebouwing en loofbos. Zoals reeds vermeld is het plangebied in gebruik als bedrijventerrein, waarbij bebouwing, verharding en grasland aanwezig zijn.

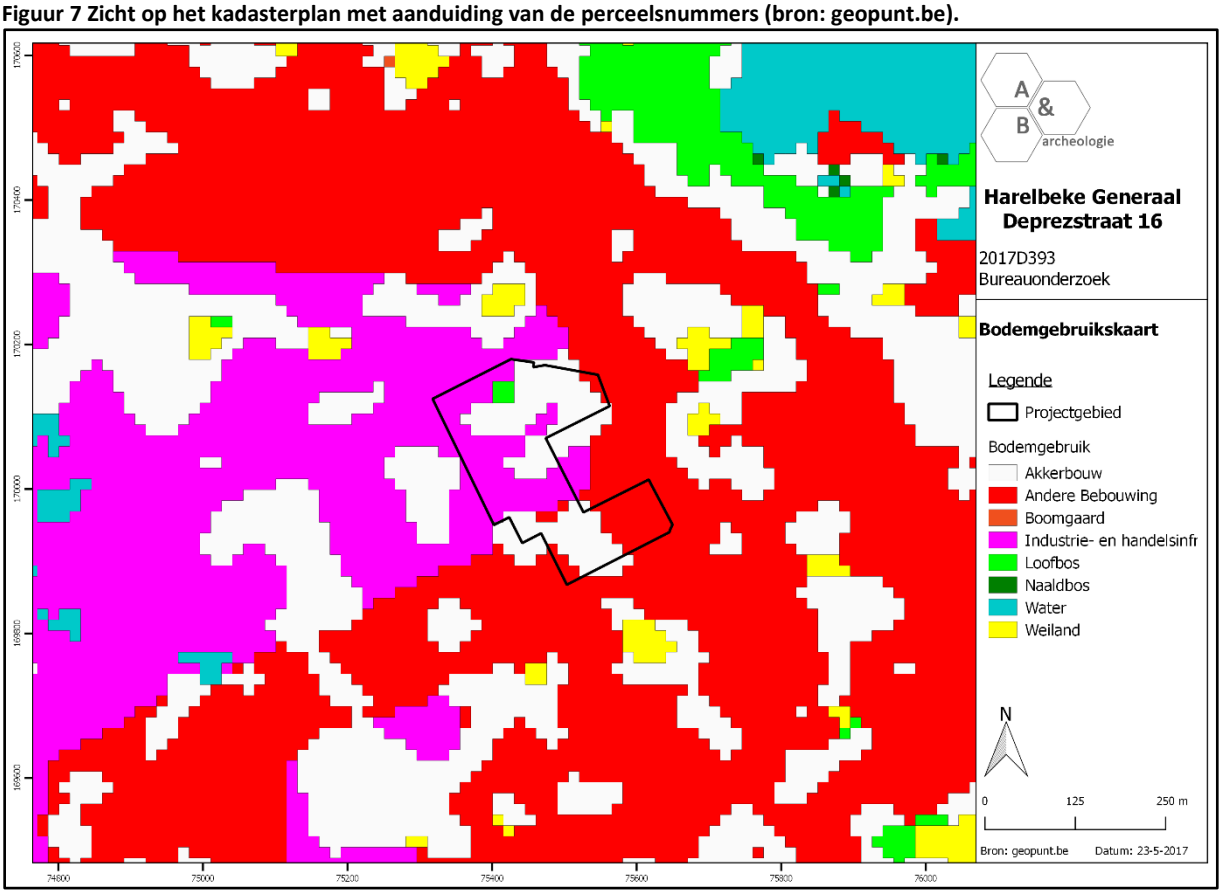
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

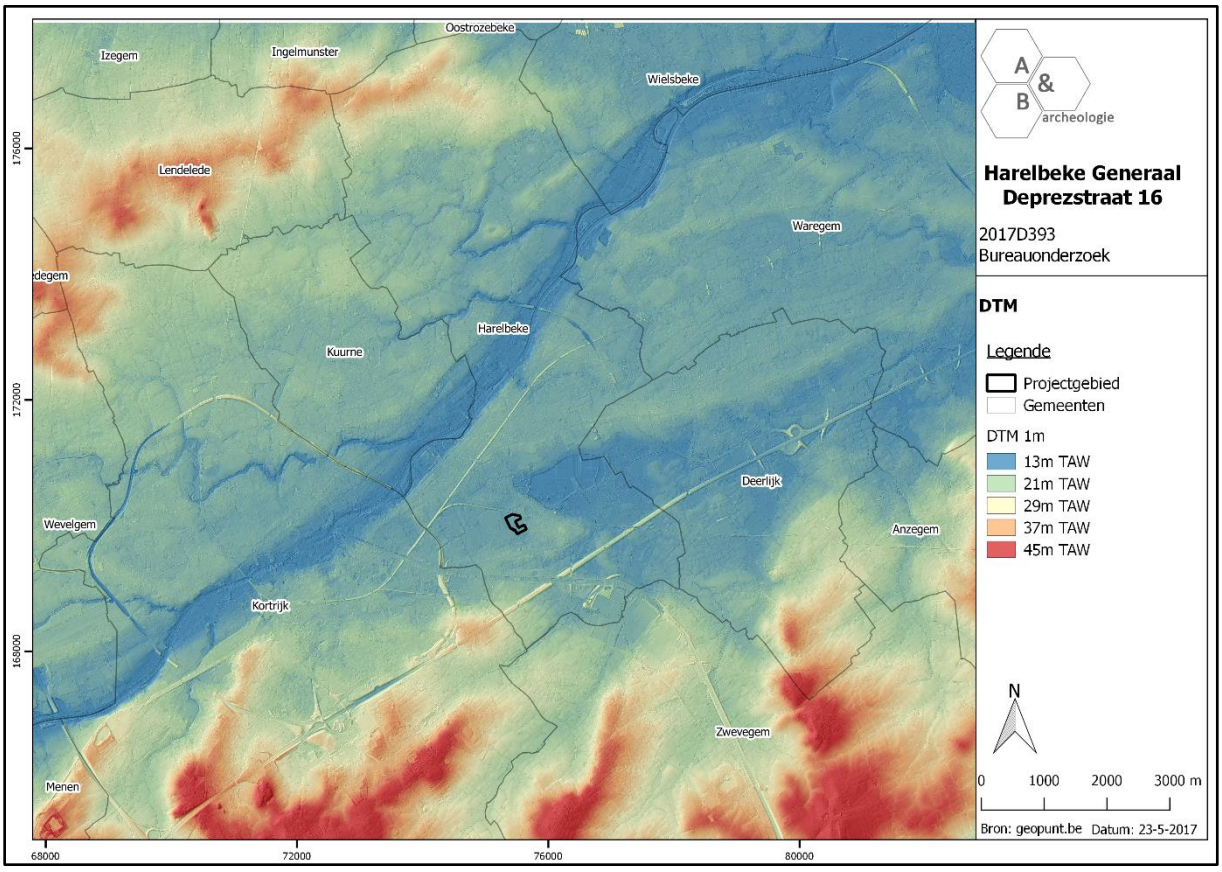

Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

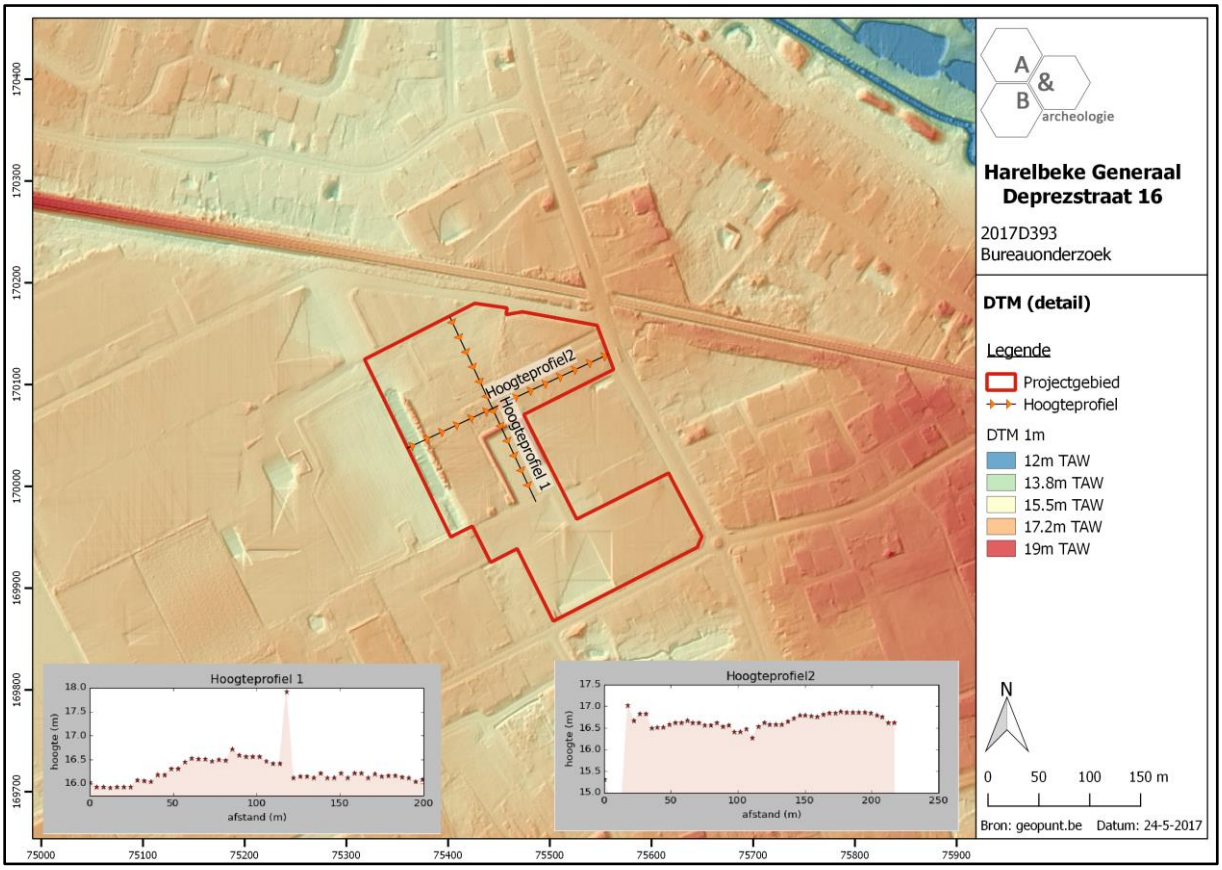
Harelbeke en het gehucht Stasegem behoort fysisch-geografisch tot het Leie-Schelde interfluvium met een noordelijke overgang naar de alluviale Leievallei. Het grondgebied van Harelbeke wordt gekenmerkt door een zwak golvend reliëf van ca. +10m tot +25m TAW, met het hoogste punt nabij Keizershoek, dat ten zuiden van Stasegem gelegen is. De natuurlijke beekstelsels zoals die van de Arentsbeek en Gaverbeek zijn grotendeels overwelfd en vaak kunstmatig omgeleid. De afwatering van het gebied gebeurt noordwaarts naar de Leie, of oostwaarts naar de Gaverbeek. Voor de stedelijke ontwikkeling kon het landschap in Harelbeke gekenmerkt worden als vochtige riviergraslanden en bosfragmenten afgewisseld met licht geprononceerde kouterruggen met oorspronkelijk vruchtbaar akkerland [6]

Het onderzoeksgebied zelf bevindt zich ca. 350m ten zuidwesten van de Gaverbeek. Voor het plangebied werden 2 hoogteprofielen bepaald. Hoogteprofiel 1 toont dat de noordelijke zone van het plangebied laagst gelegen is, op ca. +16m TAW. De centrale zone ligt ietsje hoger, ca. +16,5m TAW. Voor de aanleg van de huidige parking is de bodem genivelleerd en teruggebracht tot ca. +16,2m TAW. Hoogteprofiel 2 toont een vrij constant reliëf waarbij het peil tussen +16,5m en +16,8m TAW schommelt.

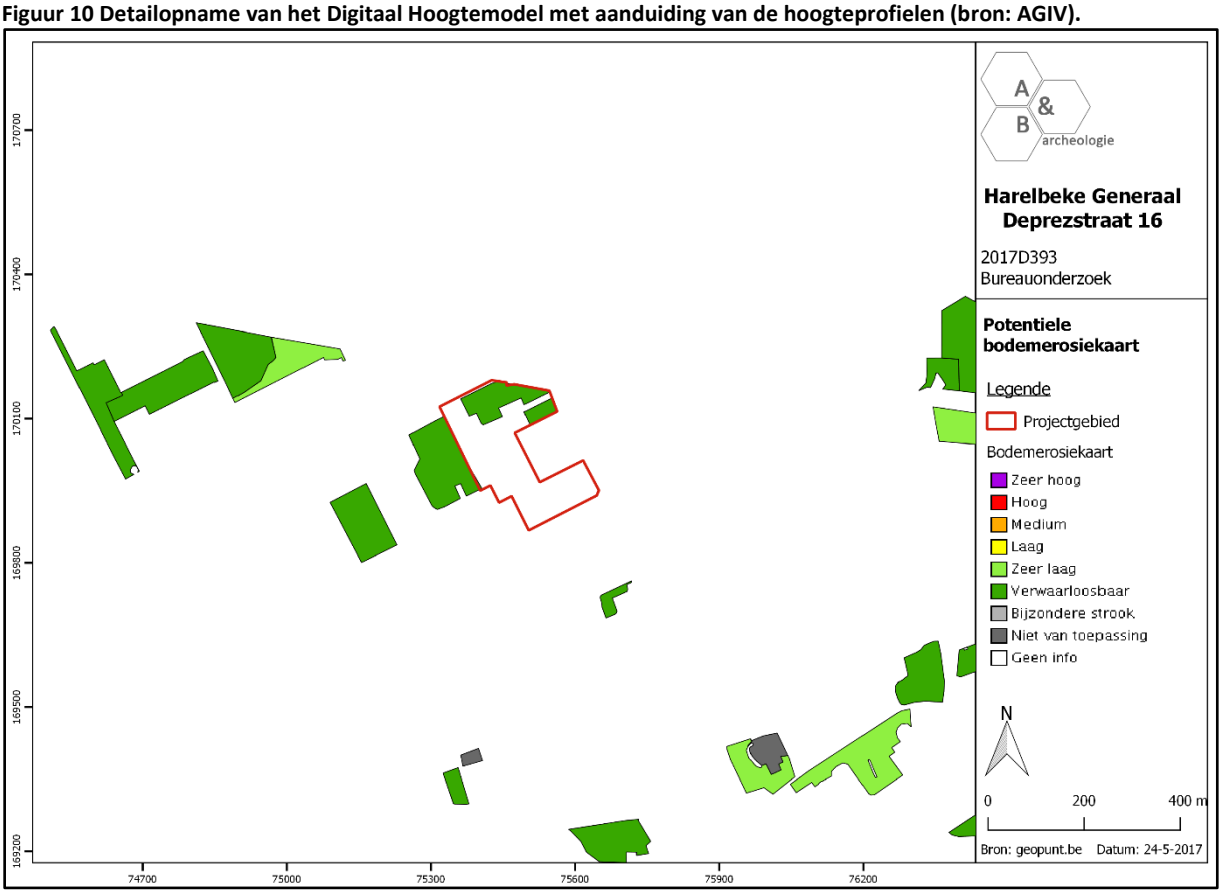

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

[6] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017*: Harelbeke, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125008 (geraadpleegd op 24 mei 2017).*

Figuur 10 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV).

Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

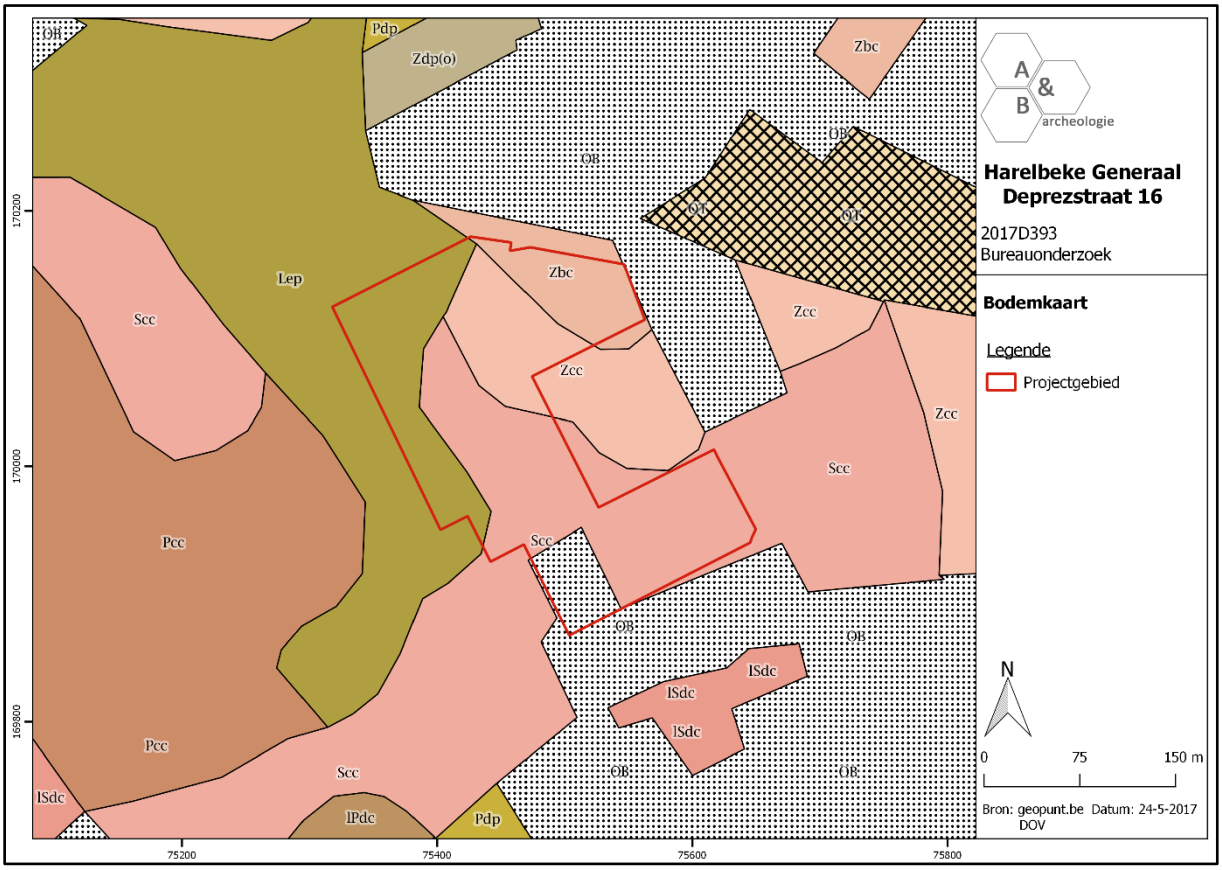
Op de potentiële bodemerosiekaart is een noordelijk deel van het plangebied gekarteerd als zone met een verwaarloosbaar erosiepotentieel. Voor de rest van het plangebied is geen informatie beschikbaar. Ook nabij gelegen percelen zijn, indien informatie beschikbaar is, steeds aangeduid als zones met verwaarloosbaar of zeer laag erosiepotentieel.

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart komen 5 bodemtypes voor in het plangebied.

De zuidwestelijke zone is aangeduid als bebouwing (OB). Wellicht kan de originele bodem hier getypeerd worden als Scc, het bodemtype dat in het zuidelijk deel van het plangebied voorkomt. Een Scc bodem is een matig droge, zwak gleyige lemig zandbodem met sterk verbrokkelde textuur B horizont. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90cm diepte. Deze bodems kennen een goede waterhuishouding in de winter, maar kunnen drooggevoelig zijn bij droge zomers. Ze zijn matig geschikt voor zomergranen, geschikt voor aardappelen en (intensieve) tuinbouw en marginaal geschikt voor veeleisende gewassen zoals tarwe en suikerbiet. Voor weide zijn de bodems weinig geschikt.
Een als Zcc getypeerde bodem is een matig droge, zwak gleyige zandbodem met sterk verbrokkelde textuur B horizont. Roestverschijnselen treden op tussen 60 en 90cm. Ook deze bodems kennen een goede waterhuishouding in de winter, maar kunnen drooggevoelig zijn bij droge zomers. De landbouwkundige waarde wordt vooral bepaald door de toestand van het humeus dek. De bodems zijn matig geschikt voor zomergranen en aardappelen, en hebben nood aan een hoge meststofbehoefte.
Zbc-bodems zijn droge, niet-gleyige zandbodems met sterk verbrokkelde textuur B horizont. De bodems hebben een bruine humeuze bouwvoor van 20-25cm dik. Roestverschijnselen beginnen op een diepte van 90-120cm. De gronden zijn droogtegevoelig en vatbaar voor verstuiving. Ze zijn weinig geschikt voor een lichte vruchtwisseling en ongeschikt voor weide. In de tuinbouw zijn deze gronden geschikt voor de teelt van asperges.
De noordoostelijke hoek is als een Lep bodem getypeerd. Dit is de zone die op de Quartaire kaart aangeduid is als zone waar fluviatiele Holocene afzettingen voorkomen. De bodems zijn hydromorfe alluviale bodems die veel te nat en soms geïnundeerd kunnen zijn in de winter, en vochtig zijn in de zomer. Het zijn natte, sterk gleyige zandleembodems zonder profielontwikkeling en met reductiehorizont. De kleur is overwegend grijs met vele roestvlekken. Dieper dan 80cm wordt blauwgrijs gereduceerd materiaaal aangetroffen. Het zijn goede weidegronden, en kunnen mits drainage matig goede akkerlanden zijn. [7]

[7] VAN RANST, SYS, 2000

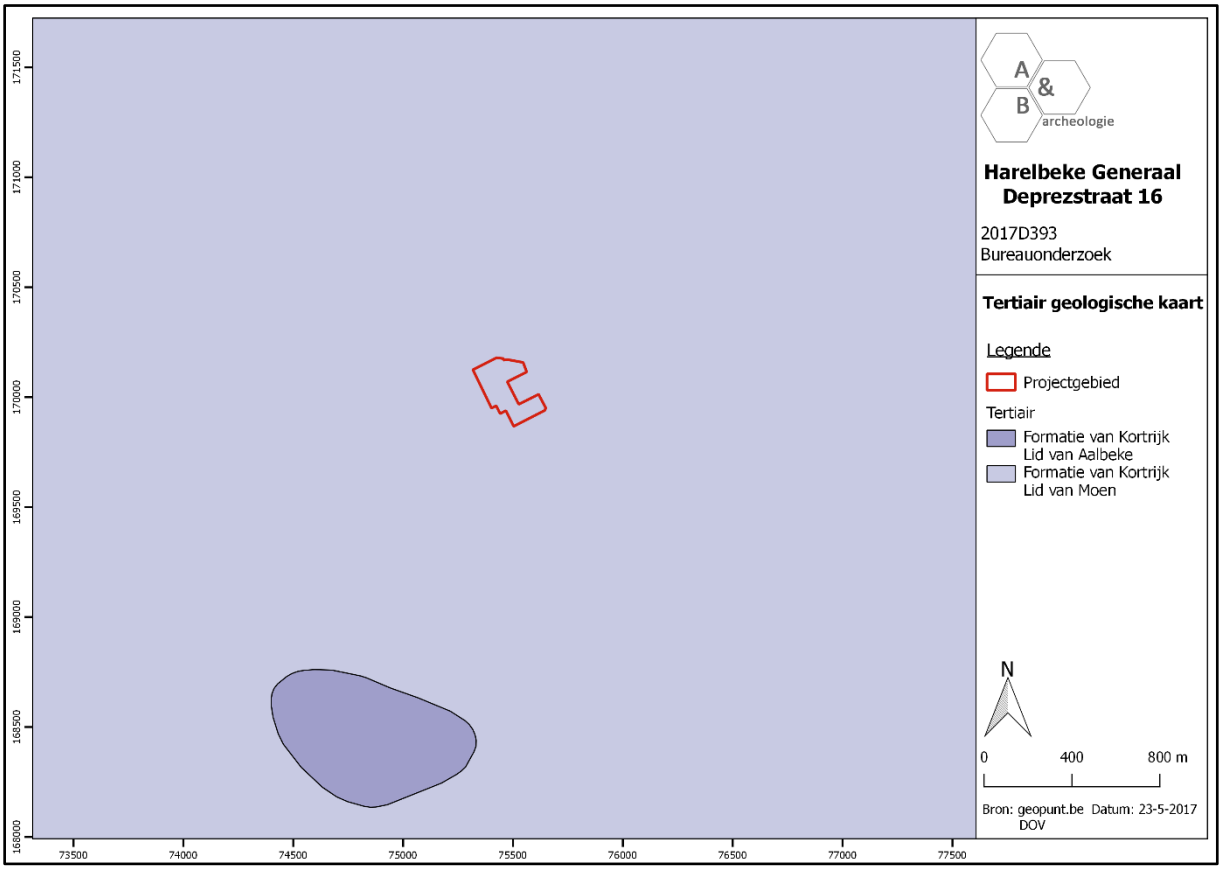

Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk. De Formatie van Kortrijk is een essentieel mariene afzetting die voornamelijk uit kleiige sedimenten bestaat waarin weinig macrofossielen voorkomen, en die gevormd is ten tijde van het vroeg Eoceen. De Formatie kan een dikte van 100m bereiken en rust op de Formatie van Landen. De Formatie van Kortrijk kan verder opgedeeld worden in vier leden (van boven naar onder: Lid van Aalbeke, Lid van Moen, Lid van Saint-Maur en Lid van Mont-Héribu). Het plangebied bevindt zich ter hoogte van het Lid van Moen. Het betreft een heterogene siltige tot zandige afzetting met Nummulites planallatus.[8]

[8] JACOBS et al. 1999.

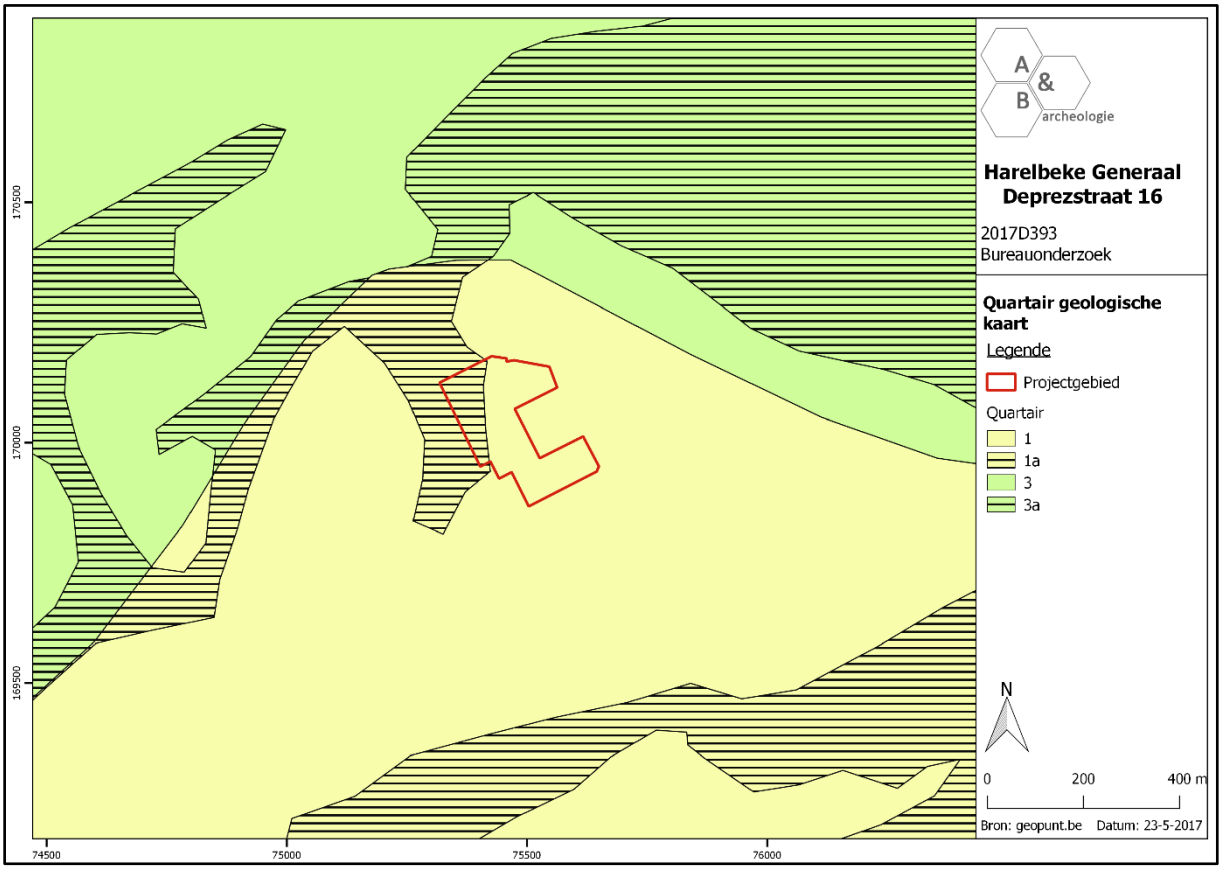

Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

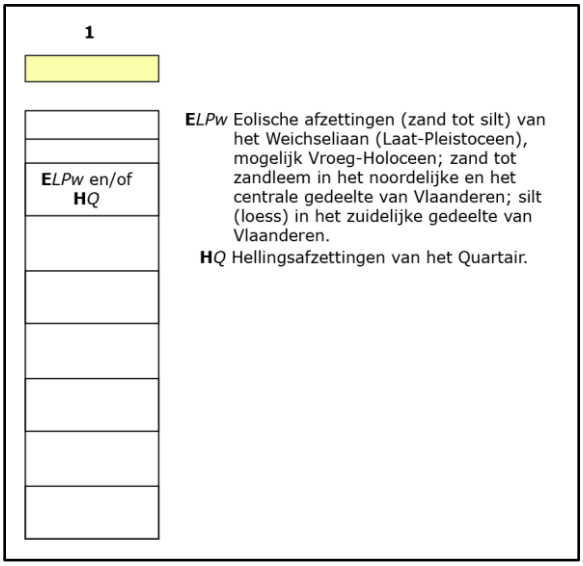
De Quartair geologische kaart geeft aan dat de Quartaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit type 1 en 1a (zie onderstaande kaart).
Bij type 1 zijn geen afzettingen uit het Holoceen of Tardiglaciaal aanwezig bovenop de pleistocene sequentie, die gevormd wordt door eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan en mogelijk nog vroeg-Holoceen (**E***LP*w), waarbij mogelijk ook hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig (**H***Q*) zijn.[9] Type 1a kent bovenop bovenstaande pleistocene sequentie nog fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) (**F***H*).
De dikte van het Quartair ter hoogte van het plangebied bedraagt ca. 5 à 7,5m. [10]

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

[9] BOGEMANS 2008
[10] DOV

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering[11]

In de omgeving van Harelbeke zijn vondsten uit de steentijden en metaaltijden gekend. In de Romeinse periode bevonden zich wellicht twee hoofdbanen op het grondgebied van Harelbeke. Het betreft de heirweg van Cassel naar Tongeren, die over Kortrijk en Stasegem naar Oudenaarde liep. Daarnaast is ook de Romeinse verbinding Arras-Doornik-Kortrijk-Gent, de weg langsheen de oostelijke oever van de Leie belangrijk. De huidige stadskern is gelegen ten noorden van een Romeinse vicus, die zich ter hoogte van Stasegem bevond. De inplanting hiervan werd eerder door de Gavers bepaald.
Op het grondgebied van de historische stadskern van Harelbeke zijn eveneens aanwijzingen voor een kleine Romeinse nederzetting. Het betreft resten van muren en twee muntschatten, waaronder één uit de 4de eeuw.

Harelbeke is ontstaan op de rechteroever van de Leie, op een zandrug langsheen de rivier. De historische bewoning heeft zich ontwikkeld langsheen de Arendsbeek waar deze in de Leie uitmondde. De oudste vermelding zou dateren uit 629, in 691 wordt de benaming *Harlebecca* gebruikt. Etymologisch zijn een aantal verklaarbare pistes mogelijk. Het Germaanse *harula* zou zandige heuvelrug betekenen, de rug werd deels door de Arendsbeek of Arelbeek afgebakend. Een andere optie is dat *harel* afgeleid zou zijn van *akka*r wat glazen betekent waardoor de benaming gezien kan worden als 'glanzende beek'. Een derde optie is dat *harla* een variant van *ha*r of *harw* zou zijn hetgeen droog, ruw of hard betekent waardoor ruwe beek een optie is. Daarnaast kan *harula* ook op vlasvezel wijzen, of kan *harel* afgeleid zijn van een persoonsnaam.

In de middeleeuwen ligt het grondgebied Harelbeke wellicht deels in het Methelawoud, dat zich uitstrekte over Beveren-Leie, Desselgem en Deerliik, met uitlopers tot Waregem en Harelbeke. Harelbeke wordt gelinkt met de vroegste geschiedenis van het graafschap Vlaanderen. Boudewijn I, de eerste Graaf van Vlaanderen, zou afstammen van de forestiers van Harelbeke ('woudgraven', koninklijke opzichters van bossen en wouden die tot koninklijk bezit behoren): Liederik (739-817), Ingelram (817-?) en Audacer (?). Deze afstamming berust echter wellicht op een poging om Boudewijn I een meer prestigieuze dynastieke afkomst te verlenen.
Vermoedelijk zou in het begin van de 9e eeuw een eerste kleine kerk opgericht zijn te Harelbeke, naar verluidt door forestier Liederik. Eind 9e eeuw zou Harelbeke als persoonlijk beziet van graaf Boudewijn II ingelijfd worden. Daarbij zou een grafelijke residentie opgericht zijn, die zich mogelijk ten oosten van de kerk bevond. Mogelijk werd deze niet veel later verwoest door invallende Noormannen. Andere bronnen melden pas een latere verwoesting in de 11e eeuw waarbij ook de kerk vernield werd, in een conflict tussen de Vlaamse Graaf en de stad Kortrijk. In de eerste helft van de 10de eeuw is alleszins het bestaan van een villa van graaf Arnulf I de Grote (918-965) bekend, die vermoedelijk teruggaat op een Karolingisch kroondomein.

[11] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Harelbeke, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125008 (geraadpleegd op 24 mei 2017) ;* AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017*: Historische stadskern van Harelbeke, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300296 (geraadpleegd op 24 mei 2017)*

Een volgende, belangrijke gebeurtenis is de stichting van het Sint-Salvatorskapittel door Boudewijn V tussen 1035 en 1042, waarbij de kerk herbouwd wordt. Een eerste vermelding van de kerk en nederzetting *Harelebeke* wordt gedaan in 1035. Onder Boudewijn V wordt het graafschap Vlaanderen hervormd, waarbij Harelbeke wordt ingedeeld onder de kasselrij Kortrijk. Deze kasselrij is opgedeeld in vijf roeden, waaronder de roede van Harelbeke die op zijn beurt opgedeeld wordt in 18 parochies. In de 11e eeuw wordt een zwaaikom in de Leie voorzien, die met balken afgesloten wordt. Langs de Leie werden ook banmolens opgetrokken.

De eerste aanduiding van Harelbeke als stad gebeurt in 1153, wanneer Harelbeke vermeld wordt als *oppidum*. Harelbeke had een eigen schepenhuis en poorterij. De stad kende geen ommuring en strekte zich uit vanaf het punt waar een eiland in de Leie was (ongeveer huidige Schipstraatje), tot aan het punt waar de Arendsbeek in de Leie uitmondt. Ten noorden van de Arendsbeek bevond zich het grafelijk domein. Bewoning was geconcentreerd langs de weg Kortrijk-Gent.
De belangrijkste nijverheid was de lakennijverheid. In 1385 kreeg de stad een octrooi dat de productie van laken en het houden van een jaarmarkt regelde. Nog in de 14e eeuw werd het hospitaal van Harelbeke opgericht. In de 14e en ook 15e eeuw had de stad te leiden onder enkele conflicten waarbij de stad meermaals geplunderd en deels verwoest werd.
In de 16e eeuw kende de stad initieel een stabiele periode, vanaf de tweede helft kreeg het te lijden onder de godsdiensttwisten en de Spaans-Staatse Oorlog die tot in de 17e eeuw doorliep. Verder in de 17e en 18e eeuw werd het gebied weer betrokken in de oorlogen van de Franse koning Lodewijk XIV, net als de vroege 18e eeuw.
De 18e eeuw kent meer stabiliteit, in deze periode werden verschillende infrastructuurwerken ondernomen, zoals de aanleg van de steenweg Kortrijk-Gent. Ook in de 19e eeuw werden tal van bouwwerken ondernomen in de stad. Zo wordt onder meer de spoorwegverbinding Kortrijk-Gent wordt aangelegd waarbij in Harelbeke een station gebouwd wordt. In de 19e eeuw heerst in Harelbeke een bloeiende handelsnijverheid.

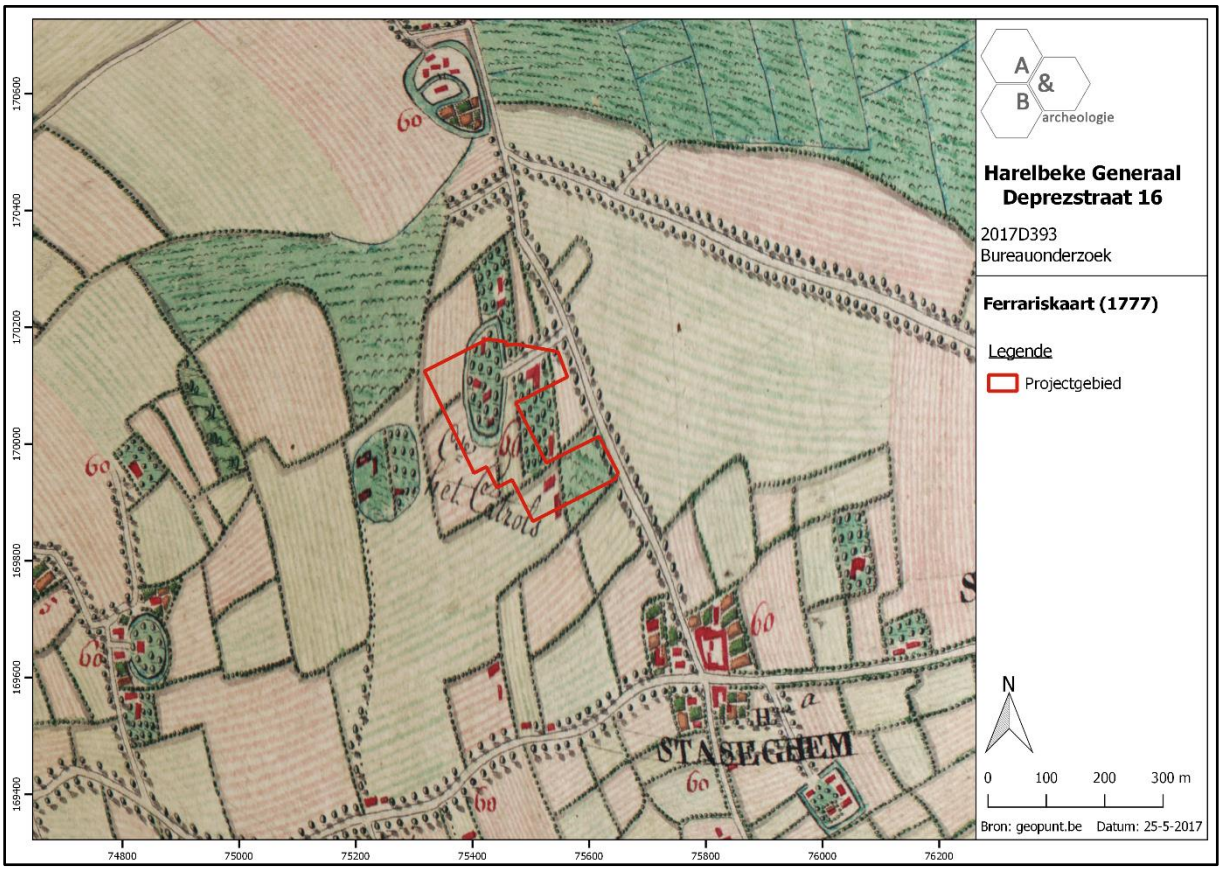
Het plangebied is gelegen nabij het Harelbeekse gehucht Stasegem. De wijk Stasegem wordt voor het eerst vermeld in 1641 in Sanderus' Flandria Illustrata. Op de hoek van de Steenbrugstraat en de Generaal Deprezstraat bevond zich het goed 'Te Stasegem', dat minstens tot de 16de eeuw teruggaat. De ontwikkeling van het gehucht vindt vooral in de 19de eeuw plaats, voornamelijk onder impuls van de familie Deconinck. Deze familie bezat de hoeve 'Te Stasegem' en baatte ook een brouwerij uit. In 1872-1873 wordt een kerk gebouwd, vanaf 1902 is Stasegem een parochie. [12]

Tijdens de Eerste Wereldoorlog is Harelbeke een Etappestation. In de omgeving worden vliegvelden aangelegd. Tijdens het interbellum bloeit vooral de vlasnijverheid en bouwnijverheid door enkele steenovens. Na de Tweede Wereldoorlog breidt de stadskern uit. Buiten het centrum worden enkele nieuwe wijken opgericht (ondermeer de collegewijk ten noorden van Stasegem). In de jaren 1970 wordt de stadskern een aantal keer sterk gewijzigd. In 1977 fusioneert Harelbeke met Bavikhove en Hulste, waarbij een deel van het grondgebied overgeheveld wordt naar Kortrijk.

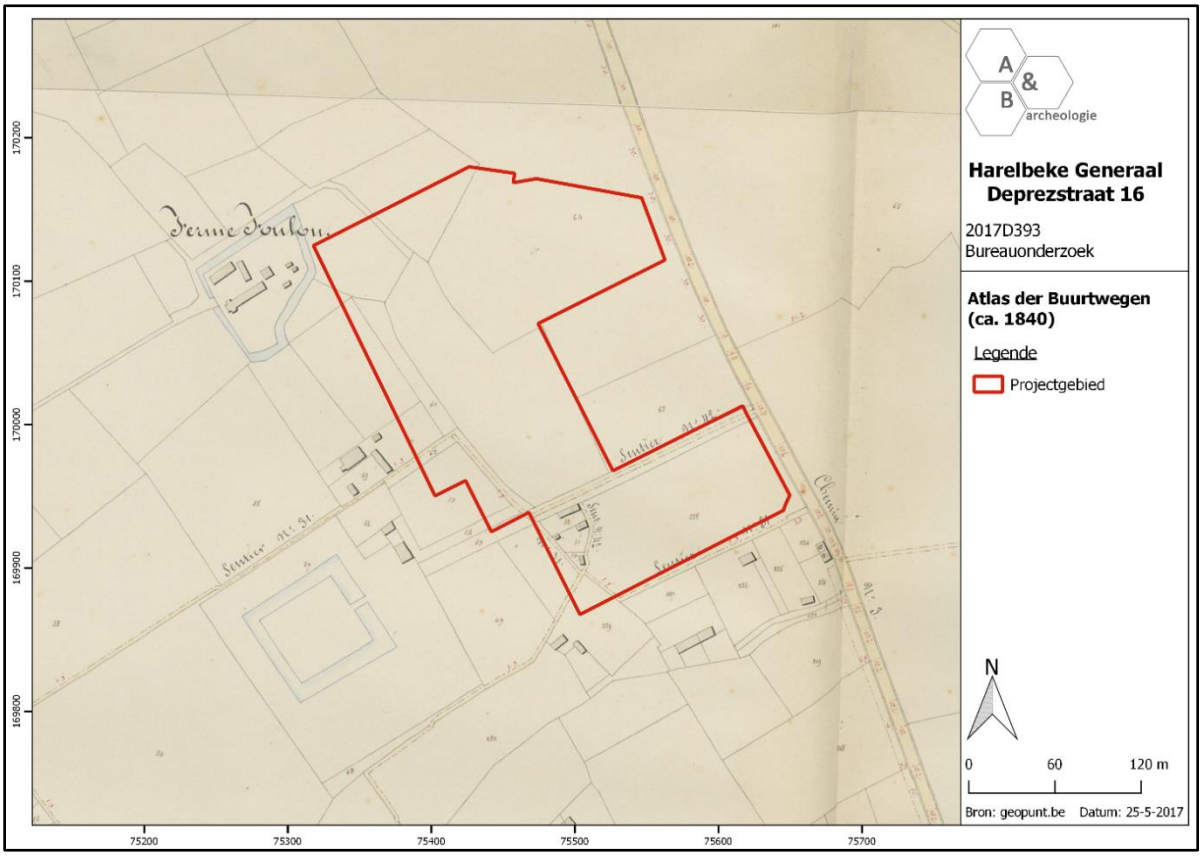
[12] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017*: Stasegemdorp, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125086 (geraadpleegd op 24 mei 2017)* ; AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017*: Generaal Deprezstraat, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125086 (geraadpleegd op 24 mei 2017).*

De oudste cartografische bron die relevant is voor het plangebied is de kaart van Ferraris (1777). Deze kaart toont de aanwezigheid van een site met walgracht ter hoogte van het plangebied, aangeduid als 'het Catrols'. Wanneer vergeleken wordt met latere historische kaarten (zie verder) is de site wellicht net buiten het plangebied te situeren. Buiten de site met walgracht staan nog enkele gebouwtjes aangeduid. In de omgeving van het plangebied staan nog enkele andere sites met walgracht aangegeven. De Generaal Deprezstraat is reeds aangeduid. De kern van Stasegem blijft beperkt tot enkele huizen langsheen het kruispunt aan de huidige Generaal Deprezstraat met Stasegemdorp.

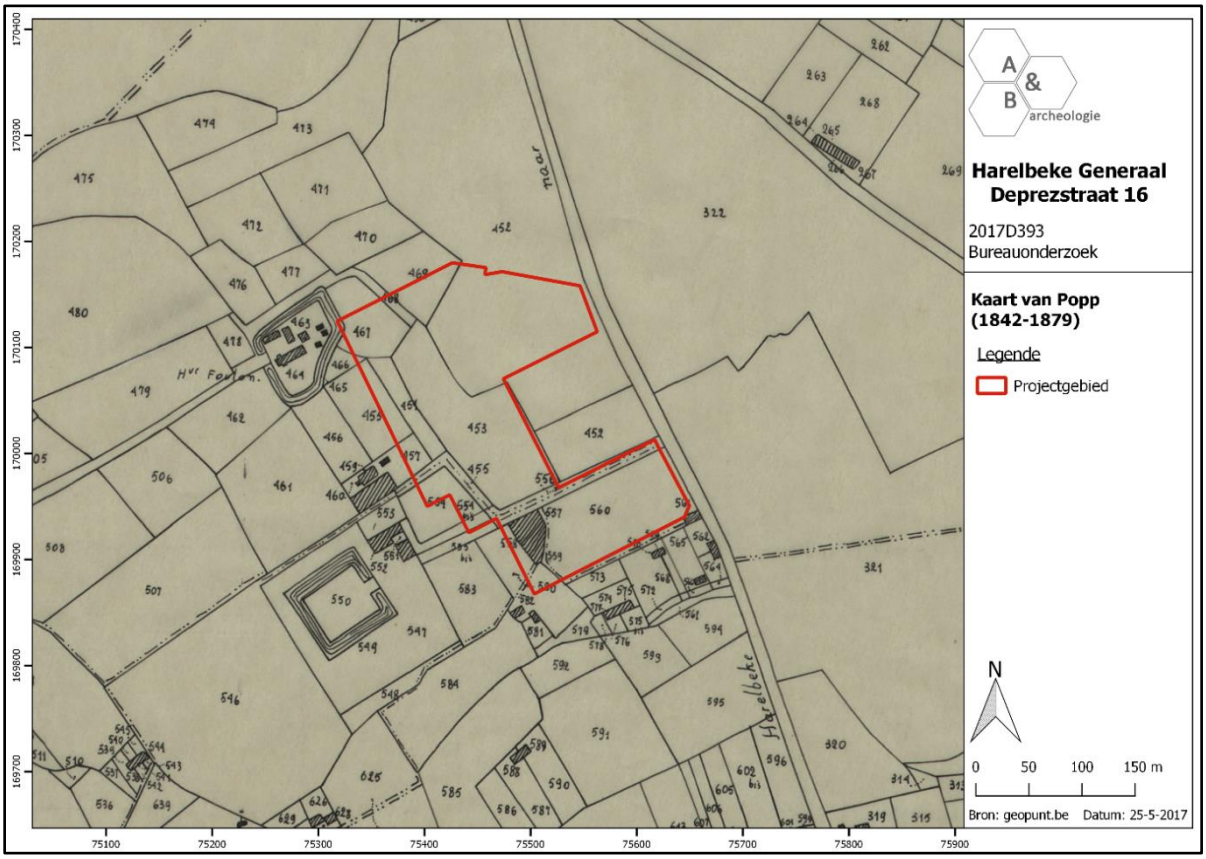

Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

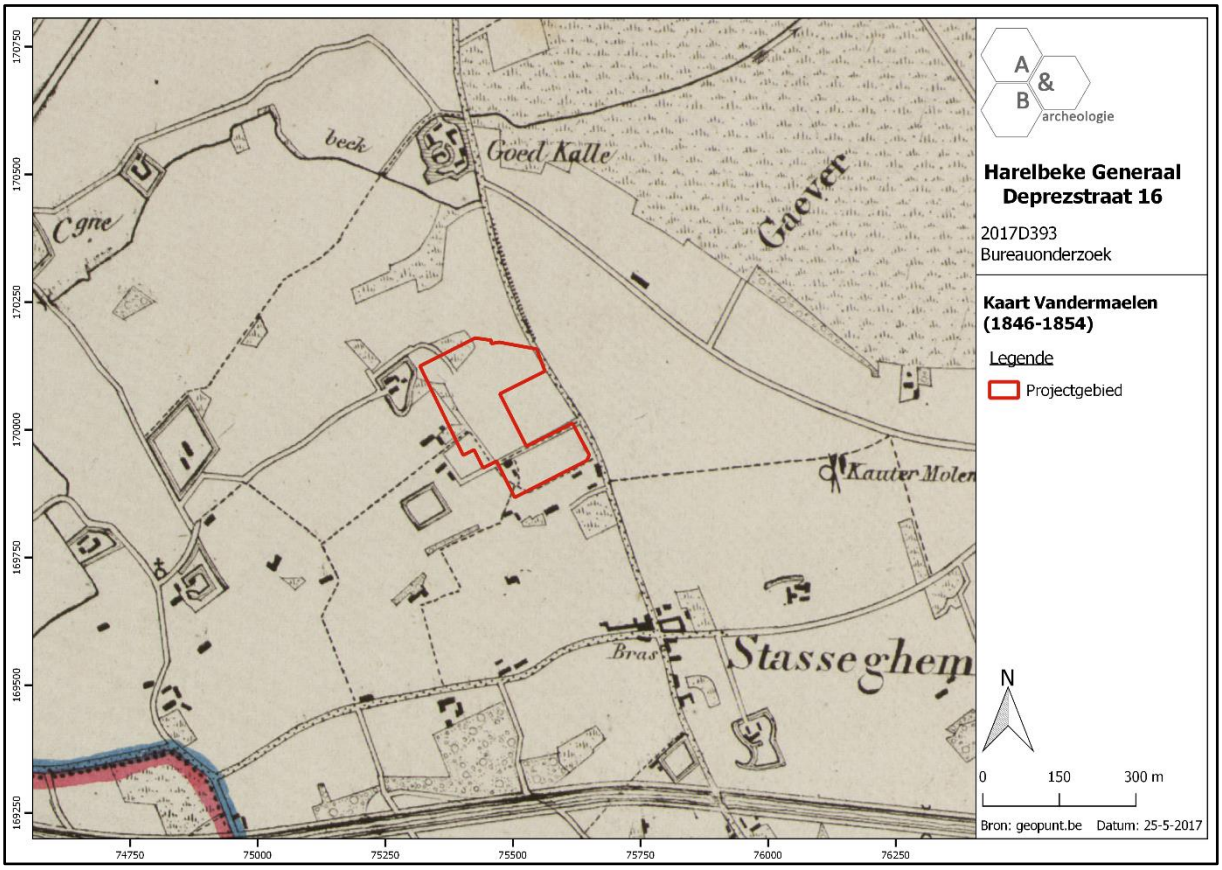
De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont de site met walgracht aangrenzend ten noordwesten van het plangebied. Wellicht betreft het 'het Catrols', die op de Atlas nu aangeduid is als 'Ferme Foulon'. Naast de naam is ook de vorm van de omgrachting gewijzigd weergegeven. Ten zuidwesten bevindt zich de andere site met walgracht, die nu vierkant aangeduid is en geen bebouwing kent binnen de gracht. Tussen de omgrachting en het plangebied zijn enkele huizen aangeduid. In het zuidelijk deel van het plangebied loopt een weg (sentier nr 31) afkomstig uit het zuidwesten, in het plangebied maakt deze twee bochten van 90 (nu aangeduid als sentier nr 42) om uit te komen op de huidige Generaal Deprezstraat (chemin nr 3). Een deel van de huidige Politieke Gevangenstraat is nu ook weergegeven (sentier nr 31). Tussen beide wegen bevinden zich nog enkele huizen.

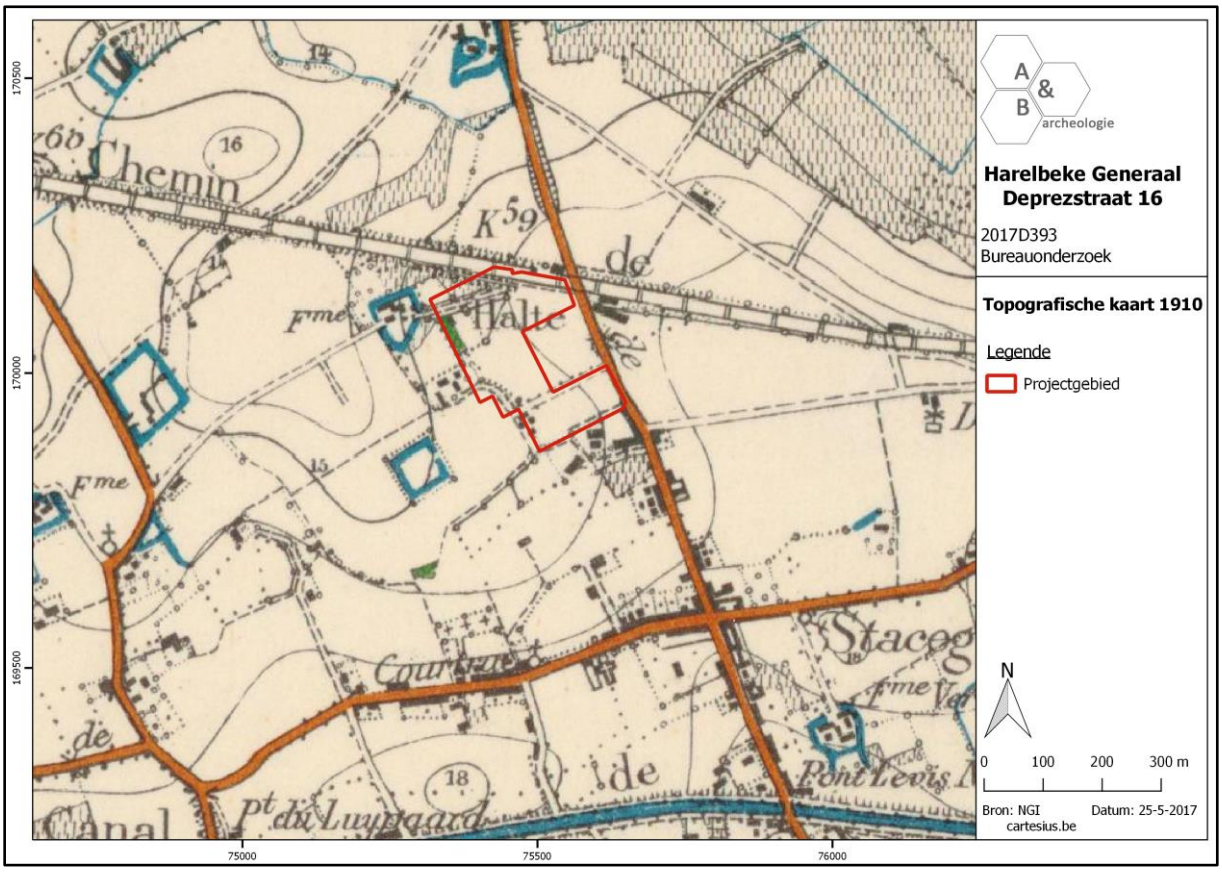
Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

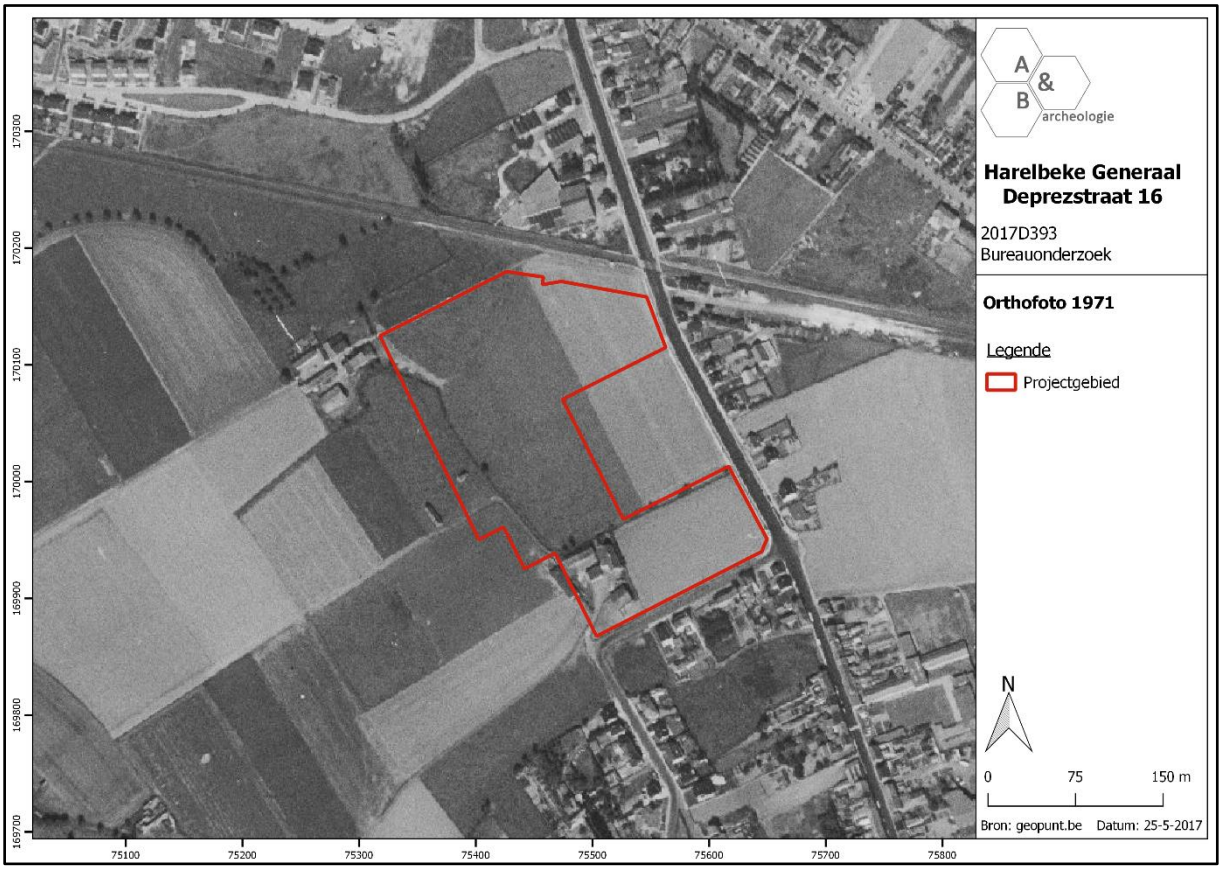

Figuur 20 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI).

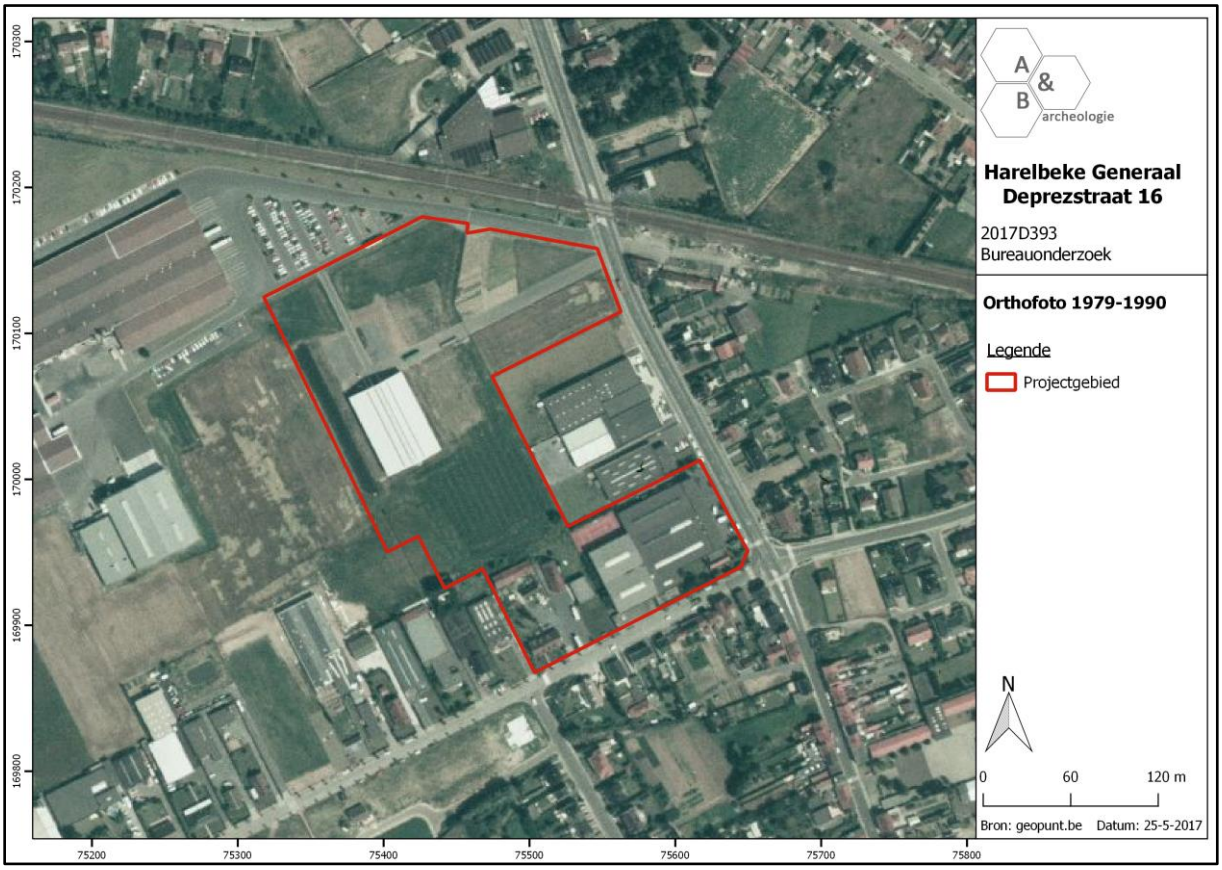
De kaart van Popp (1842-1879) toont min of meer eenzelfde beeld, hier is de centrale bebouwing kleiner weergegeven. De kaart Vandermaelen (1846-1854) toont de vele sites met walgracht in de omgeving van het plangebied. Ook toont de kaart een weg die vanuit de aan het plangebied grenzende site met walgracht afdraait binnen het plangebied en daar stopt. Op de Atlas der buurtwegen en de kaart van Popp is deze weg niet aangeduid, maar wel af te leiden uit de percelering.

Een topografische kaart uit 1910 toont weinig nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot het plangebied. De spoorweg Kortrijk-Oudenaarde is aangelegd. De bebouwing in het zuiden van het plangebied is anders georganiseerd, en in de vorm van een vierkantshoeve.

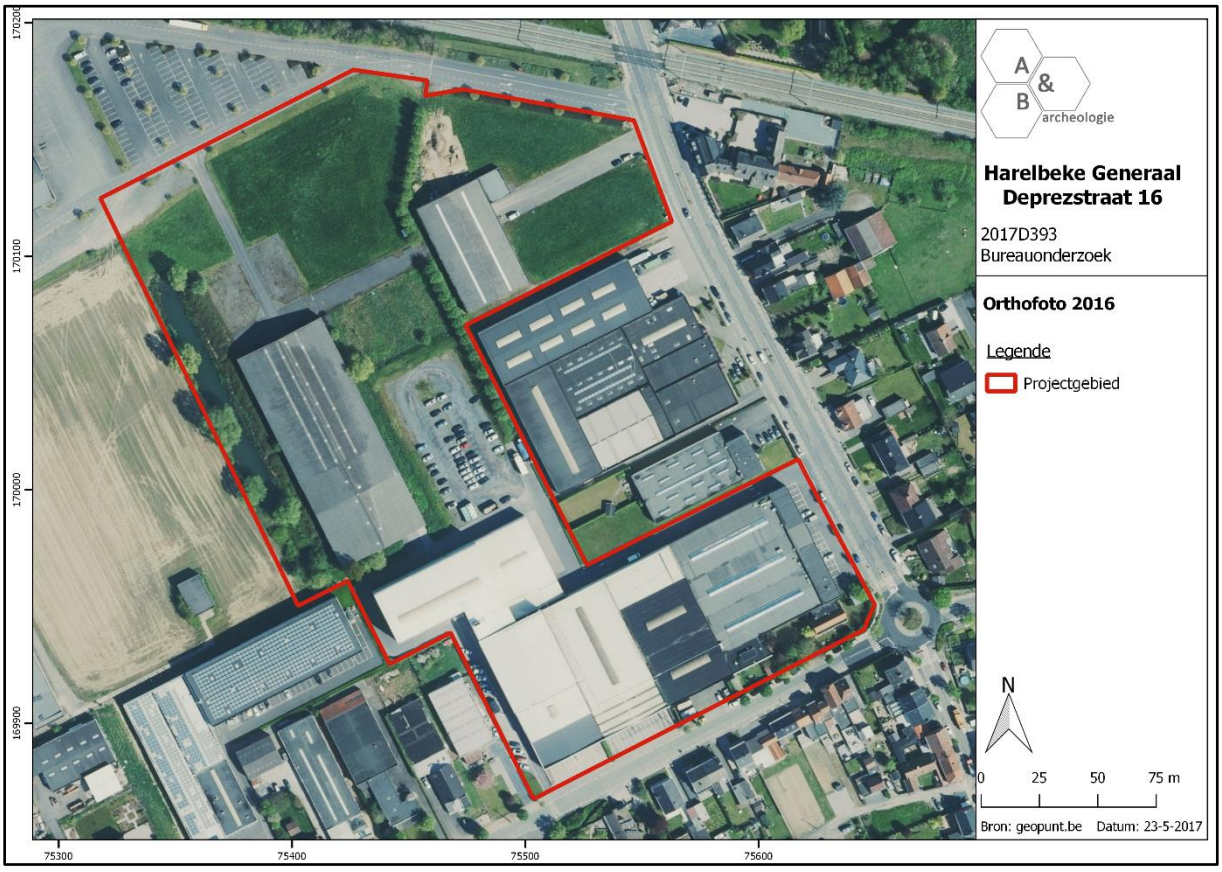
De vroegste orthofoto die geraadpleegd kan worden is een orthofoto uit 1971. Deze foto toont het nog landelijke gebied in en rond het plangebied. De omgrachting van de voormalige sites met walgracht is gedempt. Een orthofoto uit de periode 1979-1990 vertoont een groot contrast. De omgeving van het plangebied is sterk ontwikkeld, enerzijds als industrie- en nijverheidterreinen ten westen en noordwesten van het plangebied, anderzijds als woongebieden ten oosten en zuiden van het plangebied. Binnen het plangebied is de vierkantshoeve nog aanwezig. Ten oosten zijn industriegebouwen opgericht. In het noordelijk deel van het plangebied is een loods opgericht en verharding aangelegd. Op de meest recente orthofoto van 2016 is een verdere uitbreiding van het bedrijf te zien.

Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

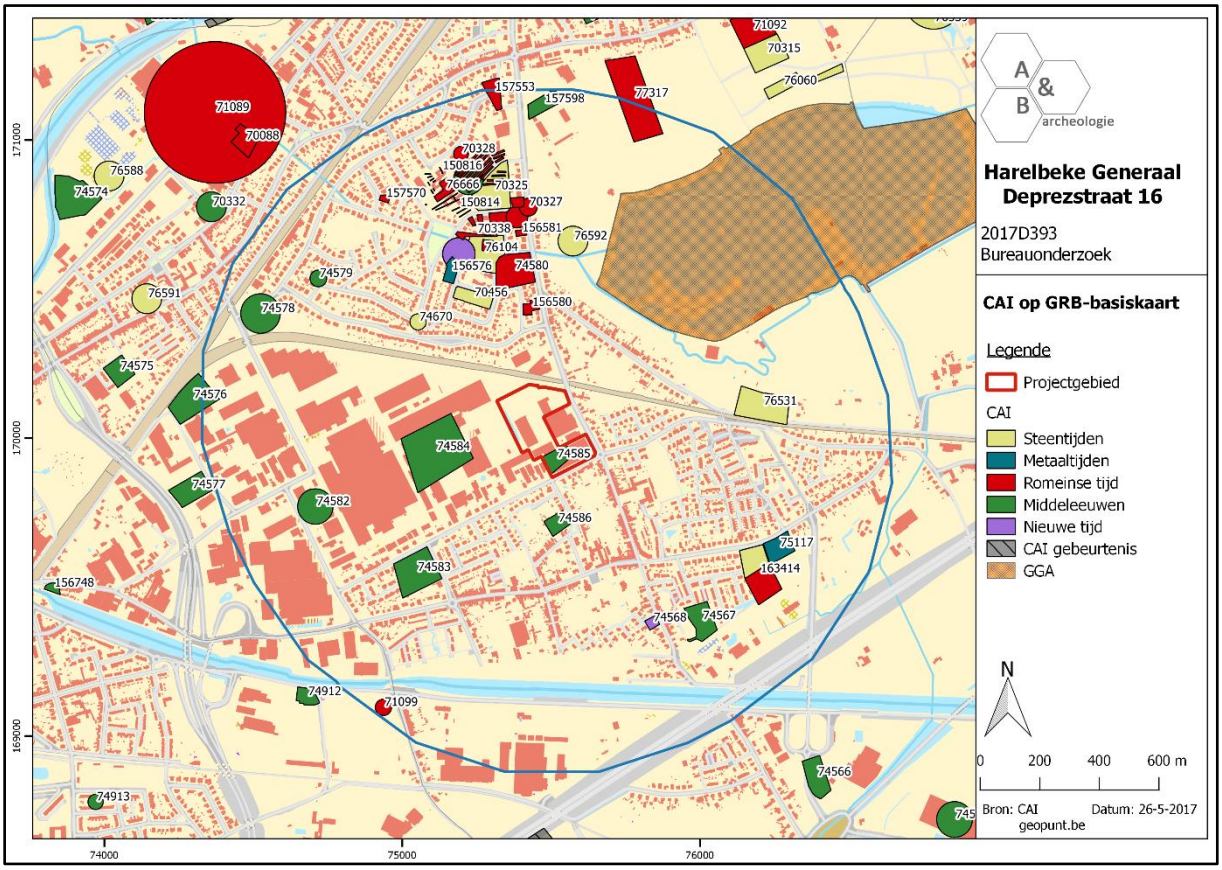
Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Onderstaande kaart geeft de gekende archeologische indicatoren weer in de omgeving van het plangebied die opgenomen zijn in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) met aanduiding van het plangebied binnen een radius van 1km (bron: geopunt.be en CAI).

In de omgeving van Harelbeke zijn zeer veel archeologische indicatoren uit verschillende perioden gekend. Hieronder worden de nabijgelegen aanduidingen van archeologische aanwezigheid per periode samengevat.

<u>Steentijden:</u>

In een straal van ca. 1km rondom het projectgebied bevinden zich verschillende indicatoren die wijzen op prehistorische aanwezigheid in de omgeving. Verschillende van de indicaties ten noorden van het projectgebied, ter hoogte van de Collegewijk, betreffen voornamelijk losse vondsten van lithisch materiaal. Ook werd op verschillende plaatsen aardewerk aangetroffen dat in het (midden- of laat-)neolithicum gedateerd worden (CAI ID 70325, 76104, 74670, 76589, 70333). Bij de vondst van onder andere een bronzen vlakbijl wordt de link gelegd met de klokbekercultuur, daarnaast werden ook verschillende aardewerkfragmenten van klokbekers aangetroffen bij een werfcontrole (resp. CAI ID 76104, 70456). Verder ten oosten van het projectgebied zijn aan de Gavers nog verschillende losse vondsten gedaan uit het finaal paleolithicum (CAI ID 76531). Bij een archeologisch onderzoek aan de Steenbrugstraat, ten zuidoosten van het projectgebied, is verspreid over de site lithisch materiaal aan

het licht gekomen (CAI ID 208138)[13]. Daarnaast is hier een kringgreppel aangesneden die wordt gedateerd in het laatneolithicum of de bronstijd.

Metaaltijden

Enkele indicaties uit de onmiddellijke omgeving van het projectgebied kennen een datering in de metaaltijden. Zo is ten noorden ter hoogte van de collegewijk een afvalput uit de vroege ijzertijd aangetroffen bij de aanleg van een kelder (CAI ID 7G194). Net ten zuidwesten van deze record zijn verschillende stukken aardewerk als losse vondst geregistreerd met een datering in de ijzertijd. Verder bevinden de archeologische indicaties uit de metaaltijden zich ten zuidoosten van het projectgebied. Hier is in de jaren 1970 bij een opgraving een afvalput uit de ijzertijd aan het licht gekomen. De opgraving aan de Steenbrugstraat bracht een kringgreppel die in de laat-neolithische periode of bronstijd gedateerd wordt aan het licht. Daarnaast zijn hier verschillende gebouwstructuren uit de ijzertijd aangetroffen (CAI ID 208138).

Romeinse tijd

Op ca. 600m ten noorden van het projectgebied is ter hoogte van de Collegewijk een hoge concentratie aan archeologische indicatoren uit de Romeinse tijd zichtbaar. Hier zijn sinds de jaren ’60 verschillende archeologische onderzoeken gebeurd die wijzen op de aanwezigheid van een vicus uit de midden-Romeinse periode. Een heel aantal aan prospecties en opgravingen in de afgelopen decennia hebben een heel aantal nederzettingsstructuren zoals paalsporen, waterputten, afvalkuilen/beerputten,… aan het licht gebracht (CAI ID 74580, 70236, 70338, 156581, 73538, 157569, 71111, 70208, 150126, 150127, 158505, 150815, 70328, 70328, 150814, 76666, 70328, 150816, 70333). Opvallend is de aanwezigheid van een (vergraven) favissa waarbij onder andere een 200-tal terracottabeeldjes, 400-tal bekertjes, bijlen, sieraden,… gevonden zijn (CAI ID 76104). Naast de bewoningssporen en heiligdom zijn ten noorden van de vicus ca. 49 brandrestengraven gevonden ter hoogte van Molhoek (CAI ID 157553). Wat verder ten oosten van de wijk is, naast verschillende perceelsgreppels en enkele waterputten, nog een klein grafveld met 9 brandrestengraven aangesneden (CAI ID 77317). Op 900m ten westen van de Collegewijk zijn nog 5 graven gevonden bij rioleringswerken. De vondst van een enkel (mogelijk) brandrestengraf situeert zich zuidelijker (CAI 156580). Bij de opgravingen aan de Steenbrugstraat ten zuidoosten van het projectgebied zijn eveneens een aantal brandrestengraven gevonden (CAI ID 208138).

Er zijn nog enkele andere indicaties uit de Romeinse periode die zich wat verder van de Collegewijk situeren. Ten westen van de concentratie aan de wijk is aan de Esdoornweg nog een waterput aangetroffen (CAI 157570). Dichter naar de Leie toe zou zich op basis van de aanwezigheid van een grote hoeveelheid Romeins materiaal, nog een derde Romeinse bewoningskern in Harelbeke bevinden (CAI ID 71089).

Ten slotte bevinden enkele archeologische indicatoren uit de Romeinse periode zich nog ten zuiden van het projectgebied. Bij een proefsleuvenonderzoek aan de Steenbrugstraat in 2012 zijn enkele paalkuilen en een greppel aangesneden in de noordelijke zone van het terrein (CAI ID 163414) en in de jaren ’50 is een waterput aangetroffen (CAI ID 71099).

[13] TEETAERT, BEKE 2014

Middeleeuwen:

Voor de periode van de middeleeuwen is op de CAI een archeologische site ter hoogte van het projectgebied. Het betreft hier de aanduiding van een site met walgracht die gesitueerd is op basis van de kaart van Popp (CAI ID 74585). Op de historische kaarten (zie historische situering) is dit echter niet duidelijk af te leiden. Wel bevindt zich een site met walgracht grenzend aan de noordwesthoek en een ten westen van het plangebied. De meeste andere CAI-records uit de omgeving uit de middeleeuwen betreffen eveneens sites met walgracht die in het huidige landschap niet meer zichtbaar zijn (CAI ID 74586, 74584, 74583, 74582, 74579, 74579). Bij een enkele zijn de omgrachting en gebouwen deels bewaard (CAI ID 74567).

Bij de opgraving aan de Steenbrugstraat (CAI 208138) zijn naast sporen uit de steentijd, metaaltijden en Romeinse periode eveneens sporen uit de middeleeuwen aangetroffen. Het gaat om een cluster aan sporen die vermoedelijk te interpreteren zijn als Merovingische grafcontexten. Uit de Karolingische periode werden een hoofdgebouw, spieker en enkele kuilen en paalkuilen herkend. In de lagere delen van het terrein werd een poel aangesneden die op basis van 14C datering ook in de Karolingische tijd geplaatst kan worden. Uit de late middeleeuwen een door paalkuilen aangrenzende greppel aangesneden.

Ter hoogte van de Collegewijk zijn naast een vondstenconcentratie aardewerk uit de middeleeuwen (CAI ID 76589) in de buurt van het hierboven aangehaalde Romeinse heiligdom, nog twee kapellen uit de late middeleeuwen aangetroffen (CAI ID 76104).

Nieuwe tijd

Enkele indicaties uit de omgeving duiden op een site uit de nieuwe tijd. Ten zuiden van het projectgebied bevindt zich een site met walgracht uit de 18de eeuw waarvan de omwalling niet meer bewaard is (CAI ID 74568). De record ter hoogte van de Collegewijk is verkeerdelijk toegewezen aan de nieuwe tijd en betreft de indicatie van Romeinse kuilen en neolithische vondsten (CAI ID 70333).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Historische kaarten tonen dat het plangebied vlakbij enkele sites met walgracht gelegen is. Op basis van de Ferrariskaart kan gesteld worden dat wellicht wat verspreide bewoning voorkomt binnen het plangebied in het eind van de 18de eeuw. Latere kaarten tonen de aanwezigheid van een voetweg in het zuidelijk deel van het plangebied, langs een erf met enkele huizen. In de 19e eeuw evolueren deze huizen tot een vierkantshoeve die tot diep in de 20ste eeuw bewaard was. Vanaf de jaren ’70 van vorige eeuw kwam het industrieterrein Harelbeke-Stasegem tot ontwikkeling. Het zuidelijk deel van het plangebied werd volledig bebouwd, in het noorden werden twee loodsen gebouwd. Vandaag maakt het plangebied nog steeds deel uit van het bedrijventerrein. Het is grotendeels bebouwd en verhard, maar het noordelijk deel kent ook grasland. Op de graslandzones is het bodemarchief wellicht onverstoord. Ook kan het bodemarchief nog bewaard zijn onder de loodsen en verharding.

- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden.

- Op archeologisch vlak kan gesteld worden dat er een grote potentiële waarde aan het terrein kan toegeschreven worden. Archeologische indicatoren in de omgeving duiden op een hoog potentieel voor sporen uit verschillende perioden (neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen). Ook wijzen verschillende losse vondsten op menselijke aanwezigheid voor het neolithicum. De quartair geologische kaart wijst voor de noordwestelijke hoek van het terrein op enig potentieel op het voorkomen van een afgedekte steentijdartefactsites door de aanwezigheid van holocene fluviatiele afzettingen. Deze afzettingen zijn wellicht vrij dun aanwezig, gezien geen beek(vallei) in de buurt ligt en het DTM niet wijst op een depressie in deze zone. Wellicht zijn eventueel aanwezige steentijdartefacten ondiep in de bodem gelegen, en verplaatst door allerhande topografische ingrepen. Het plangebied is historisch immers in gebruik geweest als akkerland, en in de noordwestelijke zone was in de 19de eeuw een weg aanwezig. Voornamelijk het gebruik als industrieterrein zal de oppervlakkige topografie welllicht gewijzigd hebben (aanleg van de loods, aangelegde verharding, uitgegraven brede gracht in het noordwesten).

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

Binnen het plangebied is een bedrijf gevestigd dat een uitbreiding plant. In eerste instantie zullen twee aanwezige loodsen gesloopt worden en zal aanwezige verharding verwijderd worden. Aanwezige bomen zullen gerooid worden. Nadien zal een nieuw industriegebouw (ca. 12 410m²) neergepoot worden. Dit gebouw zal gefundeerd worden via paalfundering, waarbij de palen ongeveer 5m uit elkaar ingeplant worden. Aan het gebouw wordt een laadkaai voorzien, dat bereikt kan worden via de Generaal Deprezstraat. Tussen het industriegebouw en de Generaal Deprezstraat wordt een nieuw bureelgebouw voorzien. Onder dit gebouw (3 000 m²) zal tevens een ondergrondse parking (2 950m²) voorzien worden. Tussen de bestaande gebouwen en de nieuwe gebouwen wordt er nog een uitbreiding van diepvriesruimte en stockageruimte voorzien. De detailplannen zijn nog niet gekend aangezien deze werken op een later tijdstip ingepland worden.

Er kan verwacht worden dat de geplande werken een verstoring van het bodemarchief tot gevolg zal hebben, gezien de dense paalfundering van het industriegebouw en de aanleg van de ondergrondse parking onder de burelen. Potentieel aanwezig archeologisch erfgoed zal vernield worden. Daarnaast wordt ter hoogte van de nog uit te breiden zones waar nog geen detailplannen van bestaan, verwacht dat het bodemarchief verstoord zal worden gezien deze een gelijkaardige invulling krijgen. Uit het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van proefsleuven

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is deze onderzoeksmethode weinig zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. De bodemkundige gegevens geven geen aanwijzingen voor meerdere begraven (archeologische) niveaus of de *in situ* aanwezigheid van steentijdartefacten.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval zijn beide onderzoeksmethodes niet zinvol om uit te voeren en kunnen dus buiten beschouwing genomen worden. Er zijn geen aanwijzingen voor slagvelden, kampementen of andere archeologische waarden die zich manifesteren in de teelaarde.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode weinig zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen. [14]

Gezien de geplande werken en de potentiele aanwezigheid op archeologische (grond)sporen en/of sites is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

Het totale terrein is 48 246m² groot. De bodemingrepen zullen plaatsvinden op een zone van 32 083m². Hiervan dient 10% oftewel 3 208m² onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5% oftewel 802m² aan kijkvensters, dwars- of volgsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 4 010m² onderzocht. Gezien er nog loodsen afgebroken dienen te worden, dient het onderzoek te gebeuren in uitgesteld traject. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. De historische en archeologische gegevens van de nabije omgeving van het plangebied worden resp. besproken in hoofdstuk 2.4 en 2.5.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Op het plangebied zijn heden twee loodsen aanwezig, en zones met verharding. In welke mate dit het archeologisch bodemarchief verstoord heeft, is niet duidelijk op basis van het bureauonderzoek.

[14] HANECA et al. 2016.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Het plangebied kent een verwaarloosbare potentiële erosiegevoeligheid.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Binnen het plangebied zal een nieuw industriegebouw (ca. 12 410m²) en bureelgebouw (3 000 m²) neergepoot worden. Het industriegebouw zal gefundeerd worden via paalfundering, waarbij de palen ongeveer 5m uit elkaar ingeplant worden. Aan het gebouw wordt een laadkaai voorzien, dat bereikt kan worden via de Generaal Deprezstraat. Onder het bureelgebouw wordt een ondergrondse parking voorzien. Tussen de bestaande gebouwen en de nieuwe gebouwen wordt er nog een uitbreiding van diepvriesruimte en stockageruimte voorzien. De detailplannen zijn nog niet gekend aangezien deze werken op een later tijdstip ingepland worden.

Er kan verwacht worden dat de geplande werken een verstoring van het bodemarchief tot gevolg zal hebben, gezien de dense paalfundering van het industriegebouw en de aanleg van de ondergrondse parking onder de burelen. Potentieel aanwezig archeologisch erfgoed zal vernield worden. Ter hoogte van de uitgravingen ten behoeve van de diepvriesruimtes en in de zone tussen het huidige gebouw en de uitbreiding kan niet uitgesloten worden dat het archeologisch bodemarchief zal geraakt worden.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Gezien de gekende archeologische waarden in de omgeving is de aanwezigheid van archeologische sporen zeer reëel.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden over de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden. In dit geval wordt voorgesteld om 14 parallelle sleuven volgens een NW-ZO oriëntatie. Hiervan wordt 1 sleuf (de meest westelijke) onderbroken gezien daar heden een brede gracht ligt. Aangezien op het terrein nog twee loodsen aanwezig zijn die afgebroken moeten worden, dient dit onderzoek in uitgesteld traject te gebeuren. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Is het bodemarchief bewaard onder de loodsen en verharding? Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen.

4. Samenvatting

Het projectgebied (48 246m²) bevindt zich in de West-Vlaamse stad Harelbeke, meer bepaald in het gehucht Stasegem. Het plangebied wordt begrensd door de Generaal Deprezstraat in het oosten, de Politieke Gevangenenstraat in het zuiden en de spoorweg Kortrijk-Oudenaarde in het noordwesten. Het plangebied maakt deel uit van een bedrijventerrein en is grotendeels bebouwd en verhard. Het noordelijk deel bestaat grotendeels uit grasland. De percelen die deel uitmaken van het plangebied zijn terug te vinden onder Harelbeke, afdeling 2, sectie B, nrs. 435K2, 435E2, 435F2, 453N, 453M, 453L, 560T, 560W.

Op het plangebied komen matig droge tot droge zandbodems met verbrokkelde textuur B horizont voor (Zcc, Zbc), de noordwestelijke hoek is een natte alluviale zandleembodem (Lep). Een zuidelijke strook is aangeduid als bebouwing (OB).

Op het plangebied zelf is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Historische kaarten tonen dat eind 18e eeuw wellicht wat verspreide bewoning voorkwam binnen het plangebied. Vanaf de 19de eeuw was een vierkantshoeve aanwezig die tot diep in de 20ste eeuw bewaard was. Vanaf de jaren 1970 werd het plangebied in gebruik genomen als bedrijventerrein.

Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan-of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden. Archeologische indicatoren in de omgeving duiden op een hoog potentieel voor sporen uit verschillende perioden (neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen).

Binnen de noordelijke zone van het plangebied (32 083m²) zal een nieuw industriegebouw (ca. 12 410m²) en bureelgebouw (3 000 m²) neergepoot worden. Het industriegebouw zal gefundeerd worden via paalfundering, waarbij de palen ongeveer 5m uit elkaar ingeplant worden. Aan het industriegebouw wordt een laadkaai voorzien, onder het bureelgebouw wordt een ondergrondse parking voorzien. Daarnaast wordt ter hoogte van de nog uit te breiden zones waar nog geen detailplannen van bestaan, verwacht dat het bodemarchief verstoord zal worden gezien deze een gelijkaardige invulling krijgen.

De geplande werken zullen het potentieel aanwezige archeologisch erfgoed vernielen. Het bureauonderzoek kan de aan-of afwezigheid van een archeologische site niet staven. Op basis van deze gegevens dient een verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van proefsleuven op de zone waar de bodemingrepen zullen plaatsvinden (32 083m²).

5. Bibliografie

- https://inventaris.onroerenderfgoed.be
- https://dov.vlaanderen.be

- BOGEMANS F. 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 29 Kortrijk*, Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.
- BOGEMANS F., 2008. *Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen*, Vlaamse Overheid Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.
- CASSEYAS C., 1991. *Steentijd in zuidelijk West-Vlaanderen*. Onuitgegeven licenciaatsverhandeling KU Leuven.
- DESITTERE M., *1970.* Laatneolithisch aardewerk uit Harelbeke-Stasegem (West-Vlaanderen), *Helinium X*, 1, p 31-38
- JACOBS P., DE CEUKELAIRE M., DE BREUCK W., DE MOOR G., 1999. *Toelichtingen bij de geologische kaart van België – Vlaams Gewest. Kaartblad 29 Kortrijk*. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.
- VAN RANST E., SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan (bron: geopunt.be). 7
Figuur 2 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be)..... 8
Figuur 3 Uitsnede uit het inplantingsplan., in rood staat het projectgebied aangeduid (bron: initiatiefnemer). 9
Figuur 4 (bron: geopunt.be, initiatiefnemer). 10
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 11
Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 11
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ... 12
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... 12
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be). 13
Figuur 10 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV)..... 14
Figuur 11 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be). 14
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV). 16
Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 17
Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 18
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be). 18
Figuur 16 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be). 21
Figuur 17 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be). 22
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be). 22
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). 23
Figuur 20 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1910 (bron: cartesius.be en NGI). 23
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be)..... 24
Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be). 25
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be)..... 25
Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI). 26

- Lijst bijlagen

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
Figuur 1	Kadasterkaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	X	23/05/2017
Figuur 2	Orthofoto 2016	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	X	23/05/2017
Figuur 4	Geplande werken	Locatie geplande werken	Onbepaald	X	24/05/2017
Figuur 5	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 6	Topografische kaart - detail	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 7	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 8	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 9	Digitaal Hoogtemodel	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 10	Digitaal hoogtemodel met hoogteprofielen	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	24/05/2017
Figuur 11	Potentiële bodemerosiekaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	24/05/2017
Figuur 12	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	24/05/2017
Figuur 13	Tertiair geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 14	Quartair geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 15	Ferrariskaart	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 16	Atlas der Buurtwegen	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 17	Kaart van Popp	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 18	Kaart van Vandermaelen	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 19	Topografische kaart 1910-1948	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 20	Orthofoto 1971	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 21	Orthofoto 1979-1990	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	25/05/2017
Figuur 22	Orthofoto 2016	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	23/05/2017
Figuur 23	CAI	Locatie onderzoeksgebied	Onbepaald	x	26/05/2017
Bijlage 1	Geplande werken	Inplantingsplan	Onbepaald	x	30/01/2017